

Miejska Biblioteka Publiczna
w Białej Podlaskiej

DZIAŁ WIEDZY O REGIONIE

WIADOMOŚCI

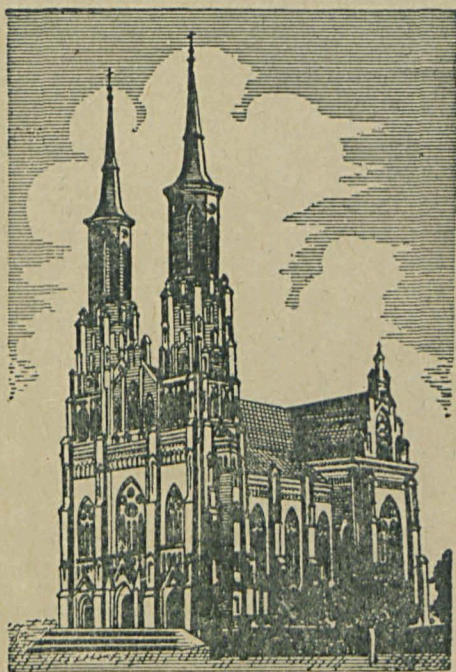
DIECEZJALNE PODLASKIE

ORGAN URZĘDOWY KURII DIECEZJALNEJ

Rok XXXVI

Wrzesień — Październik 1967

Nr 9—10

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI

KURIA DIECEZJALNA — SIEDLCE — ŚWIERCZEWSKIEGO 60

TELEFON 7 26

SPIS TREŚCI

DZIAŁ URZĘDOWY

STOLICA APOSTOLSKA

39. Motu proprio „Ecclesiae Sanctae“ ustanawiające przepisy wykonawcze do niektórych Dekretów Sob. Wat. II	193
40. Przepisy wykonawcze do Dekretów: „Christus Dominus“ i „Presbyterorum Ordinis“	194
41. Przepisy wykonawcze do Dekretu: „Perfectae caritatis“	207
42. Przepisy wykonawcze do Dekretu: „Ad gentes divinitus“	212
43. Adhortacja Apostolska Ojca Św. Pawła VI „Petrum et Paulum Apostolos“ z dnia 22 lutego 1967 roku.	216
44. Druga Instrukcja Św. Kongregacji Obrzędów o należyтым wykonaniu Konstytucji o Św. Liturgii	217
45. Zmiany w „Ordo Missae“	222
46. Wyjaśnienia w sprawie kontynuowania Mszy św. gregoriańskich	226
47. Odpowiedź Kongregacji w sprawie obowiązywalności nakazanej pokuty	227

PRYMAS POLSKI

48. Komunikat Sekretariatu Prymasa Polski w sprawie swobodnego obsadzania urzędów i beneficjów niekonsysto-rialnych	227

Z ORDYNARIATU

49. Zmiany wśród duchowieństwa	228

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

Z ŻYCIA DIECEZJI

50. Święcenia w Katedrze Siedleckiej	231
51. Stopnie naukowe	233
52. Katolicki Uniwersytet Lubelski	233
53. Komunikat o pracowni konserwatorskiej	236

NEKROLOGI

54. Sp. Ks. Kanonik Franciszek Szajda	236
55. Sp. Ks. Kanonik Feliks Augustyniak	239
56. Nowości wydawnicze Towarzystwa Naukowego KUL	

Wydawca: Kuria Diecezjalna Siedlecka, Siedlce, ul. Świerczewskiego 60.
Redaktor: Ks. Stanisław Olechowski. Zamówienie 198/1967. Nakład 800+25.
T-32. Cena zł 6,—

WIADOMOŚCI DIECEZJALNE PODLASKIE

ORGAN URZĘDOWY KURII DIECEZJALNEJ

Rok XXXVI

Wrzesień — Październik 1967

Nr 9—10

DZIAŁ URZĘDOWY

STOLICA APOSTOLSKA

39

LIST APOSTOLSKI „MOTU PROPRIO“ USTANAWIAJĄCY PRZEPISY
WYKONAWCZE DO NIEKTÓRYCH DEKRETÓW ŚWIĘTEGO SOBORU
WATYKAŃSKIEGO II

PAWEŁ VI, PAPIEŻ

Rządy świętym Kościołem wymagają niewątpliwie, by po odbyciu Soboru Powszechnego Watykańskiego II ułożyć nowe przepisy i przedsięwziąć nowe uregulowania spraw, odpowiadające wysuniętym przezeń wygomom i coraz więcej dostosowane do nowych celów i dziedzin apostołstwa, jakie za sprawą tegoż Soboru otwarły się dla Kościoła w dzisiejszym świecie, który przy zaszłych w nich wielkich przemianach odczuwa potrzebę promiennego światła i pragnie nadprzyrodzonego żaru miłości.

Dlatego powodowani tymi względami, skoro tylko dobiegł do końca Sobór Ekumeniczny, ustanowiliśmy Komisje studiów, by one skierowały swą wiedzę i doświadczenie w tym celu, ażeby określić pewne normy wykonawcze do Dekretów Soboru, których pewne *vacatio legis* zostało już podane. Komisje te z pilnością przyłożyły się do powierzonego im zadania, jak to z zadowoleniem pisaliśmy w Liście *motu proprio*, wydanym dnia 10 poprzedniego miesiąca czerwca, zaczynającym się od słów: *Munus Apostolicum*, i w oznaczonym czasie przedstawiły Nam swoje wnioski.

Po ich uważnym rozpatrzeniu sądzimy, że obecnie nadeszła stosowna pora, by ogłosić wspomniane przepisy. Ponieważ jednak chodzi o sprawy dotyczące karności, co do których doświadczenie może jeszcze wiele podsunąć, a nadto ponieważ specjalna Komisja pracuje nad rewizją i poprawieniem Kodeksu Prawa Kanonicznego, w którym prawa całego Kościoła zostaną razem uporządkowane w sposób bardziej odpowiedni, przystosowany i określony, sądzimy, że postąpimy rozsądnie i roztropnie, jeżeli te przepisy ogłosimy na próbę (*ad experimentum*).

W międzyczasie zaś Konferencje Biskupów będą miały możność podzielić się z Nami swoimi spostrzeżeniami i uwagami, jakie może nasunąć wykonywanie przepisów, oraz przedłożyć Nam nowe projekty.

Dlatego po dojrzałym namyśle, listem *motu proprio* i Naszą powagą apostołską ustanawiamy i ogłaszamy następujące przepisy wykonawcze

do Dekretów Soboru, rozpoczynających się od słów: *Christus Dominus* (o zadaniach pasterskich Biskupów w Kościele), *Presbyterorum ordinis* (o posłudze i życiu kapłanów), *Perfectae caritatis* (o przystosowanej odnowie życia zakonnego), *Ad gentes divinitus* (o działalności misyjnej Kościoła); nakazujemy zachowywać je na próbę, dopóki mianowicie nie zostanie ogłoszony nowy Kodeks Prawa Kanonicznego, chyba, że w międzyczasie Stolica Apostolska zarządziłaby inaczej.

Przepisy te zaczną obowiązywać dnia 11 najbliższego miesiąca października, w którym to dniu, poświęconym Macierzyństwu Najświętszej Maryi Panny, przed czterema laty, nastąpiło uroczyste otwarcie świętego Soboru przez Poprzednika Naszego czcigodnej pamięci Jana XXIII.

Wszystkie zaś postanowienia zawarte w tym Liście motu proprio przez Nasz wydanym nakazujemy uważać za prawomocne i obowiązujące wbrew jakikolwiek przeciwnym, choćby na najosobliwszą zasługującym wzmiankę.

Dan w Rzymie u św. Piotra, dnia 6 sierpnia, w święto Przemienienia Pańskiego, w r. 1966, Pontyfikatu Naszego czwartego.

PAWEŁ VI, Papież

40

PRZEPISY WYKONAWCZE DO DEKRETÓW ŚW. SOBÓRU WATYKAŃSKIEGO II

„CHRISTUS DOMINUS“ I „PRESBYTERORUM ORDINIS“

Urząd biskupi, który głębiej wyjaśnił św. Sobór Watykański II w Konstytucji dogmatycznej *Lumen gentium* i w Dekrecie *Christus Dominus*, został przez Boga ustanowiony ku budowaniu Mistycznego Ciała Chrystusa, którym jest Kościół.

Z tej przyczyny święci Pasterze powinni z ustawiczną troską wypełniać swój obowiązek nauczania, uświęcania i pasterstwa Ludu Bożego, już to przez szlachetne uczestnictwo z Papieżem Rzymskim w staraniu o wszystkie Kościoły, już przez usilną zapobiegliwość o należyty zarząd powierzonymi sobie diecezjami, już wreszcie przez aktywną współpracę dla dobra wspólnego większej liczby Kościołów.

W zarządzaniu zaś powierzonymi sobie diecezjami mają Biskupi niezbędnych pomocników i doradców, przede wszystkim w kapłanach; dla tego niech ich chętnie wysłuchują, owszem, niech zechcą zasięgać u nich rady, zawsze jednak z zachowaniem we wszystkim władzy tychże Biskupów do swobodnego działania, ustalania sposobów i norm oraz wydawania praw zgodnie z poczuciem obowiązku i z zasadami zarządu Kościołem (por. Konst. dogm. *Lumen gentium*, N. 27).

By zatem łatwiej i stosowniej mogli Biskupi spełniać swój obowiązek pasterski i by tym skuteczniej można było urzeczywistnić zasady, które uroczyście zostały zatwierdzone przez Święty Sobór, czy to w dekrecie *Christus Dominus*, czy w Dekr. *Presbyterorum ordinis*, ustanawia się następujące przepisy (normae):

Rozmieszczenie kleru i pomoc dla diecezji

(N. 6 Dekr. *Christus Dominus* i N. 10 Dekr. *Presbyterorum ordinis*).

1. Przy Stolicy Apostolskiej utworzy się, jeżeliby to wydało się przydatne, specjalną Radę, której zadaniem będzie podanie ogólnych zasad

dla uregulowania odpowiedniejszego rozmieszczenia kleru z uwzględnieniem potrzeb różnych Kościołów.

2. Zadaniem Synodów Patriarchalnych i Konferencji Biskupów będzie, przy uwzględnieniu przepisów Stolicy Apostolskiej, ustalenie zarządzeń i wydawanie przepisów dla Biskupów w celu osiągnięcia właściwego rozmieszczenia kleru, zarówno własnego terytorium jak i przybywającego z innych okolic, by przez to zaspokoić potrzeby wszystkich diecezji na własnym terenie a także zatroszczyć się o dobro Kościołów w krajach misyjnych i w narodach odczuwających brak kleru. Niech więc przy każdej Konferencji Biskupów zostanie utworzona Komisja, do której będzie należało śledzenie potrzeb różnych diecezji terytorium a zarazem ich możliwości odstąpienia przez nie kogoś z własnego kleru innym Kościołom oraz wykonanie wniosków określonych i zatwierdzonych przez Konferencje, odnośnie rozmieszczenia kleru i uwiadomienie o nich Biskupów danego terytorium.

3. Dla ułatwienia duchownym przechodzenia z jednej diecezji do drugiej — przy zachowaniu w mocy zasady inkardynacji i ekskardynacji, którą należy, rzecz jasną, przystosować do nowych warunków — powinno się zachować następujące przepisy:

§ 1. Trzeba tak wychowywać kleryków w Seminariach, by leżała im na sercu troska nie tylko o diecezję, na której służbę otrzymają święcenia kapłańskie, ale także o cały Kościół i aby za zezwoleniem własnego Biskupa, byli gotowi poświęcić się Kościołom partykularnym, znajdującym się w ciężkiej potrzebie.

§ 2. Z wyjątkiem wypadku rzeczywistej konieczności własnej diecezji, niech Ordynariusze czy Hierarchowie nie odmawiają pozwolenia na emigrację duchownym, o których wiedzą, że są gotowi i których uważają za odpowiednich, by udali się do krajów odczuwających dotkliwy niedostatek kleru, dla pełnienia tam świętej posługi, ale niech się postarają by na podstawie pisemnej umowy z Ordynariuszem miejscowym, do którego się udają, zostały ustalone prawa i obowiązki tych duchownych.

§ 3. Ci sami Ordynariusze zaś niech się zatroszczą, by duchowni zmierzający przenieść się z własnej diecezji do diecezji innego narodu, przygotowali się odpowiednio do sprawowania tam świętej posługi; by mianowicie przyswoili sobie znajomość języka kraju i zaznajomili się z jego instytucjami, warunkami społecznymi, zwyczajami i obyczajami.

§ 4. Ordynariusze mogą udzielić pozwolenia swoim duchownym na przejście do innej diecezji na czas określony, który można nawet wiele razy odnawiać, tak jednak, by ci duchowni zachowali inkardynację do własnej diecezji, a wracając do niej, cieszyli się wszelkimi prawami, jakie by posiadali, gdyby byli w niej pełniłi świętą posługę.

§ 5. Duchowny zaś, który legalnie przeszedł z własnej diecezji do innej, po upływie pięciu lat zostaje na mocy samego prawa do niej inkardynowany, jeżeli wyrazi taką chęć na piśmie zarówno Ordynariuszowi diecezji, w której gości, jak i własnemu Ordynariuszowi i jeżeli żaden z nich obu w ciągu czterech miesięcy nie wyrazi na piśmie swego sprzeciwu.

4. Nadto dla wykonania szczególnych prac duszpasterskich lub misyjnych na rzecz różnych krajów lub grup społecznych, potrzebujących specjalnej pomocy, może Stolica Apostolska z pożytkiem utworzyć Prałatury, składające się z księży spośród kleru świeckiego, specjalnie wykształconych, i pozostające pod zarządem własnego Prałata oraz posiadające własne statuty.

Zadaniem tego Prałata będzie utworzenie i kierownictwo Seminarium narodowego lub międzynarodowego, by w nim odpowiednio wychowywał

alumnów. Temuż Prałatowi przysługuje prawo inkardynacji tych alumnów i dopuszczanie ich do święceń z tytułu służby Prałaturze.

Prałat winien dbać o życie duchowe tych, których z wymienionego tytułu wyświęcił, a także o ustawiczne doskonalenie ich specjalnego wykształcenia i szczególnej posługi, zawierając umowy z Ordynariuszem miejsc, do których wysyła się kapłanów. Również powinien zatroszczyć się o przyzwoite ich utrzymanie, czemu należy zaradzić na drodze tychże umów, bądź to z dóbr własnych samej Prałatury, bądź z innych dostatecznych źródeł. Podobnie winien się zaopiekować tymi którzy z powodu choroby lub innych przyczyn zmuszeni są opuścić powierzone im stanowisko.

Nic nie stoi na przeszkodzie, by świeccy, czy to bezzenni, czy żonaci, po zawarciu umowy z Prałaturą poświęcili się, dzięki swoim kwalifikacjom zawodowym, na służbę jej dzieł i przedsięwzięć.

Takie Prałatury tworzy się tylko po wysłuchaniu zdania Konferencji terytorium, na którym będą one rozwijać swoją działalność. W jej spełnianiu należy baczną zwrócić uwagę, by prawa Ordynariuszy miejscowych były zachowane i by utrzymywać stale ścisły kontakt z tymi Konferencjami Biskupów.

5. Synody Patriarchalne i Konferencje Biskupów są wreszcie uprawnione do uchwalenia stosownych zarządzeń o używaniu dóbr kościelnych, na mocy których, po uwzględnieniu przede wszystkim potrzeb samych diecezji danego terytorium, nakłada się na diecezje obowiązek płacenia pewnych zasiłków na rzecz bądź to dzieł apostołskich lub miłosierdzia, bądź też Kościołów niedostatecznie uposażonych lub wskutek osobliwych warunków cierpiących niedostatek.

Władza biskupów diecezjalnych

(N. 8 Dekr. *Christus Dominus*).

6. Normy wykonawcze do przepisu N. 8 zostały ustanowione Listem Apostolskim motu proprio, wydanym dnia 15 czerwca 1966 r. zaczynającym się od słów: *De episcoporum muneribus*.

Popieranie nauki i wiedzy duszpasterskiej

N. 16 Dekr. *Christus Dominus* i N. 19 Dekr. *Presbyterorum ordinis*).

7. Biskupi bądź to indywidualnie, bądź zbiorowo niech się zatroszczą, by wszyscy kapłani, nawet, jeżeli zajęci są posługiwaniem, odbyli zaraz po święceniach przez rok kurs wykładów duszpasterskich, a nadto by w określonym czasie uczęszczali na inne wykłady, na których sami kapłani mieliby okazję zarówno do pogłębienia wiadomości z zakresu metod duszpasterskich i wiedzy teologicznej, moralnej i liturgicznej, jak i do umocnienia życia duchowego oraz do wzajemnej wymiany ze współbraćmi doświadczeń apostołskich.

Biskupi lub Konferencje Biskupie niech się również zatroszczą, by — wedle warunków danego terytorium — wybrać jednego lub więcej kapłanów wypróbowanej wiedzy i cnoty, którzy by pełniąc funkcje kierowników studiów czuwali nad rozwojem i programem wykładów duszpasterskich i dbali o inne pomoce, jakie uznają za potrzebne do podniesienia formacji naukowej i duszpasterskiej kapłanów własnego terytorium, jak: ośrodki studiów, wędrownie biblioteki, zjazdy katechetyczne, homiletyczne lub liturgiczne i inne podobne.

*Troska o godziwe wynagrodzenie kapłanów i organizacja opieki społecznej
na rzecz kapłanów*

(N. 16 Dekr. *Christus Dominus* i NN. 20—21 Dekr. *Presbyterorum ordinis*).

8. Synody Patriarchalne i Konferencje Biskupów niech dolożą starań, żeby bądź to dla poszczególnych diecezji, bądź dla kilku razem, albo dla całego terytorium zostały ustalone przepisy, dzięki którym można by odpowiednio zaradzić godziwemu utrzymaniu wszystkich duchownych, którzy pełnią lub pełnili obowiązki służenia Ludowi Bożemu. Wynagrodzenie należne duchownym winno być jednakowe zwłaszcza dla wszystkich, którzy znajdują się w takich samych warunkach, z uwzględnieniem, oczywiście, zarówno natury samego zajęcia jak i warunków czasu i miejsca, i powinno ono wystarczyć ażeby duchowni mogli żyć na odpowiednim poziomie i również pomagać biednym.

Komisji dla rewizji Kodeksu Prawa Kanonicznego zleca się zreformowanie systemu beneficjalnego. Tymczasem niech Biskupi, po wysłuchaniu opinii swoich Rad kapłańskich, zatroszczą się, by zabezpieczono słuszny podział dóbr a także dochodów, pochodzących z beneficjów.

Konferencje te niech dopilnują, by przynajmniej w krajach, w których utrzymanie kleru zależy w całości lub w wielkiej części od ofiar wiernych, istniała w poszczególnych diecezjach specjalna instytucja zbierająca za soby na ten cel ofiarowane, której zarządcą ma być sam Biskup diecezjalny, a jego pomocnikami wydelegowani kapłani, a gdzie byłoby to pożyteczne, również świeccy, biegli w sprawach ekonomicznych.

W końcu niech owe Konferencje Biskupów zadbają, uwzględniając zawsze prawa kościelne i cywilne, by były w poszczególnych narodach bądź to instytucje diecezjalne, również z sobą zrzeszone, bądź instytucje utworzone wspólnie dla różnych diecezji, czy też stowarzyszenie założone dla całego narodu, dzięki którym, pod nadzorem świętej Hierarchii, byłyby wystarczająco zapewnione zarówno odpowiednia tzw. opieka społeczna i sanitarna, jak i godziwe utrzymanie duchownych, znajdujących się w potrzebie wskutek choroby, inwalidztwa lub starości.

Do rewizji Kodeksu Prawa Kanonicznego będzie należało określić zasady, wedle których należy też utworzyć w poszczególnych diecezjach lub krajach inną wspólną rezerwę pieniężną, z której Biskupi potrafiliby zaadośćuczynić innym zobowiązaniom wobec osób służących Kościołowi i zapobiegać różnym potrzebom diecezji, a także, by z niej diecezje bogatsze potrafiły pomagać diecezjom uboższym.

Troska o niektóre grupy wiernych

(N. 18 Dekr. *Christus Dominus*).

9. Uprasza się Konferencje Biskupów, by z uwagi na wielką dziś liczbę emigrantów i turystów, powierzyły wszystkie sprawy dotyczące starania o opiekę duchowną nad nimi i kierowania tą opieką kapłanowi do tego delegowanemu, albo specjalnej Komisji w tym celu utworzonej.

Mianowanie Biskupów

(N. 20 Dekr. *Christus Dominus*).

10. Przy zachowaniu w mocy prawa Biskupa Rzymskiego do swobodnego mianowania i ustanawiania Biskupów oraz nie naruszając dyscyplinarnych przepisów Kościołów Wschodnich, mają Konferencje Biskupów odbywać co roku tajne, roztropne narady, wedle przepisów ustanowionych lub które będą ustanowione przez Stolicę Apostolską, w sprawie duchow-

nych nadających się do wyniesienia na urząd biskupi na własnym terytorium i mają przedłożyć nazwiska kandydatów Stolicy Apostolskiej.

Rezygnacja Biskupów z urzędu

(N. 21 Dekr. *Christus Dominus*).

11. By można było wykonać przepis N. 21 Dekretu *Christus Dominus*, uprasza się usilnie wszystkich Biskupów diecezjalnych i innych zrównanych z nimi w prawie, żeby nie później, jak po ukończeniu 75-go roku życia przedkładali dobrowolnie rezygnację, z urzędu Kompetentnej władzy, która zaradzi, po rozpatrzeniu wszystkich okoliczności w poszczególnych wypadkach.

Biskup, którego rezygnacja z urzędu zostanie przyjęta, będzie mógł zachować jakieś miejsce zamieszkania w samej diecezji, o ile będzie sobie tego życzył. Zresztą sama diecezja powinna postarać się dla ustępującego Biskupa o należne mu i godne utrzymanie. Zadaniem Konferencji Biskupów danego terytorium jest określenie, w formie ogólnego przepisu, sposobu, w jaki diecezje powinny zadośćuczynić temu obowiązkowi.

Granice diecezji

(NN. 22—24 Dekr. *Christus Dominus*).

12. § 1. Celem odpowiedniego zrewidowania granic diecezji, niech Konferencje Biskupów, każda dla swego terytorium, po ustanowieniu w razie potrzeby specjalnej Komisji, zbadają obecny podział terytorialny Kościołów. Dlatego potrzeba rzetelnie prześledzić stan diecezji odnośnie obszaru, osób i majątku; należy wysłuchać poszczególnych Biskupów, których ta sprawa wprost dotyczy, a także Biskupów całej prowincji lub okręgu kościelnego, w którego granicach odbywa się kontrola diecezji; w miarę potrzeby można skorzystać z pomocy wybitnych fachowców czy to duchownych, czy świeckich. Należy także spokojnie rozważyć powody, wynikające z natury rzeczy, które może przemawiają za zmianą granic; należy przedłożyć wszelkie innowacje, jakie ewentualnie należałoby wprowadzić, o których mowa w NN. 22—23 Dekretu *Christus Dominus*; przy podziale lub rozczłonkowaniu diecezji trzeba starać się o słuszny i odpowiedni przydział kapłanów a także alumnów Seminarium, wzięwszy pod uwagę zarówno potrzeby spełniania posługi zbawczej w każdej diecezji, jak i szczególne ich warunki i życzenia.

§ 2. Odnośnie zaś Kościołów Wschodnich byłoby rzeczą wskazaną uwzględnić przy wytyczaniu granic eparchii większą bliskość tych miejsc, w których mieszkają wierni tego samego obrządku.

Uprawnienia Biskupów pomocniczych

(NN. 25—26 Dekr. *Christus Dominus*).

13. § 1. Jest rzeczą konieczną ustanowić Biskupów pomocniczych w danej diecezji, ilekroć wymagają tego prawdziwe potrzeby jej apostołstwa. Już zaś dobro pasienia trzody Pańskiej, jedność rządów w kierowaniu diecezją, uprawnienia członkowskie w Kolegium Biskupów, które przysługują Biskupowi Pomocniczemu, a ponadto skuteczna współpraca z Biskupem diecezjalnym, stanowią główne zasady, jakie należy mieć przed oczyma, gdy chodzi o udzielenie władzy Biskupowi Pomocniczemu.

§ 2. Biskup diecezjalny winien ustanowić Biskupa, Pomocniczego, albo Wikariuszem Generalnym czyli Sekretarzem (*Syncellus*), albo Wikariuszem Biskupim, ale tak, by w każdym wypadku zależny był jedynie od władzy Biskupa diecezjalnego.

§ 3. Aby zaradzić wystarczająco dobru wspólnemu diecezji i zabezpieczyć godność Biskupa Pomocniczego, chciał Sobór wyjawić swoje życzenie, by podczas wakansu stolicy biskupiej, ci, do których to z prawa należy, powierzyli zarząd diecezją Biskupowi Pomocniczemu — lub, gdzie jest ich więcej, jednemu z Biskupów Pomocniczych. Jednakże, jeżeli w poszczególnym wypadku kompetentna Władza inaczej nie postanowi, Biskup Pomocniczy w czasie wakansu stolicy biskupiej nie traci władzy i uprawnień, jakie posiadał z prawa, gdy stolica była obsadzona, jako Wikariusz Generalny lub Wikariusz Biskupi. Wówczas zaś Biskup Pomocnik nie wybrany na urząd Wikariusza Kapitulnego, posiadając tę swoją władzę, przyznaną mu z prawa, winien jej używać w zupełnej zgodzie z Wikariuszem Kapitulnym, który stoi na czele zarządu diecezją, dopóki nowy Biskup nie obejmie w posiadanie stolicy.

Wikariusze Biskupi

(N. 27 Dekr. *Christus Dominus*).

14. § 1. Nowy urząd Wikariusza Biskupiego dlatego został przez Sobór w prawie ustanowiony, by Biskup, wzbogacony o nowych współpracowników, potrafił w sposób możliwie jak najlepszy sprawować pasterskie rządy diecezji. Dlatego pozostawia się swobodnej decyzji Biskupa diecezjalnego ustanowienie jednego lub kilku Wikariuszy Biskupich, zależnie od szczególnych potrzeb miejscowych; co więcej, pozostaje w mocy jego uprawnienie mianowania jednego lub kilku Wikariuszy Generalnych, zgodnie z przepisem kanonu 366 Kodeksu Prawa Kanonicznego.

§ 2. Wikariusze Biskupi posiadają zwyczajną władzę zastępczą, która należy się z prawa Wikariuszowi Generalnemu, w określonej części diecezji, albo w pewnym rodzaju spraw, albo odnośnie wiernych określonego obrządku czy pewnej grupy osób, w myśl nominacji biskupa diecezjalnego. Dlatego w granicach ich kompetencji, przysługują im trwałe uprawnienia udzielone Biskupowi przez Stolicę Apostolską, jak również wykonanie restryktów, chyba, że co innego zostało wyraźnie zastrzeżone albo to wykonanie zostało powierzone z racji na osobę Biskupa. Jednakże Biskup diecezjalny posiada swobodę zastrzec dla siebie lub dla Wikariusza Generalnego sprawy, jakie zechce, a także powierzyć Wikariuszowi Biskupiemu specjalny mandat, jaki prawo ogólne przepisuje odnośnie pewnych spraw.

§ 3. Będąc współpracownikiem urzędu biskupiego, powinien Wikariusz Biskupi zdawać sprawę Biskupowi diecezjalnemu ze wszystkiego, co czyni i co ma zamiar czynić; co więcej, niech nigdy nie działa przeciw jego myśli i woli. Nadto niech często spotyka się z innymi współpracownikami Biskupa — a zwłaszcza z Wikariuszem Generalnym, w sposób który winien określić Biskup diecezjalny, w celu utrwalenia u kleru jednolitej karności i zebrania obfitszych owoców w diecezji.

§ 4. Gdy Wikariusz Generalny lub Wikariusz Biskupi odmówi udzielenia łaski, nie może jej ważne udzielić inny Wikariusz tegoż Biskupa, chociażby przedstawiono mu powody Wikariusza odmawiającego.

Poza tym, jeżeli Wikariusz Generalny czyli Sekretarz (*Syncellus*) lub Wikariusz Biskupi odmówi udzielenia łaski, a później bez żadnej wzmianki o tej odmowie wyjedna się ją u Biskupa, jest ona nieważna; gdyby zaś Biskup odmówił łaski, nie można jej ważne otrzymać od Wikariusza Generalnego lub Wikariusza Biskupiego bez zgody Biskupa, nawet gdy odmowa była wspomniana.

§ 5. Wikariusze Biskupi, którzy nie są Biskupami Pomocniczymi, otrzymują nominację na pewien czas, który należy określić w samym akcie

ich ustanowienia. Mogą jednak być usunięci według uznania Biskupa. W czasie wakansu stolicy biskupiej władza ich wygasa, o ile nie są Biskupami Pomocniczymi. Wypada jednak, by Wikariusz Kapitulny używał ich jako swoich przedstawicieli, żeby nie ucierpiało dobro diecezji.

Rada Kapłanów i Rada Duszpasterska

(N. 27 Dekr. *Christus Dominus* i N. 7 Dekr. *Presbyterorum ordinis*).

15. Co dotyczy Rady Kapłanów:

§ 1. W każdej diecezji ma istnieć w sposób i w ramach pozostawionych do ustalenia Biskupowi Rada Kapłanów, mianowicie zespół czy senat przedstawicieli ogółu kapłanów (presbyterium), by mógł swoimi radami wspierać Biskupa skutecznie z zarządzie diecezją. Niech Biskup wysłuchuje w tej Radzie swoich kapłanów, niech ich pyta o zdanie i niech rozmawia z nimi o sprawach dotyczących potrzeb duszpasterskich i dobra diecezji.

§ 2. Na członków Rady mogą być dobrani także Zakonnicy, o ile biorą udział w duszpasterstwie i prowadzeniu dzieł apostolskich.

§ 3. Rada Kapłanów ma tylko głos doradczy.

§ 4. W czasie wakansu stolicy biskupiej Rada Kapłanów przestaje istnieć, chyba żeby w szczególnych okolicznościach, które winna rozpatrzyć Stolica Apostolska, zatwierdził ją Wikariusz Kapitulny lub Administrator Apostolski.

Nowy zaś Biskup ma sam utworzyć sobie Radę Kapłanów.

16. Co dotyczy Rady Duszpasterskiej bardzo zaleconej w Dekrecie *Christus Dominus*:

§ 1. Do zadań Rady Duszpasterskiej należy śledzenie i dokładne badanie wszystkiego, co dotyczy prac duszpasterskich oraz wyciąganie z tego praktycznych wniosków tak, by potęgować zgodność życia i postępowania Ludu Bożego z Ewangelią.

§ 2. Radę Duszpasterską, która ma tylko głos doradczy, można zorganizować w różny sposób. Jakkolwiek ze swej istoty jest zazwyczaj instytucją stałą, to jednak odnośnie członków i działalności może pełnić swoją funkcję czasowo i okazynie. Biskup będzie ją mógł zwolywać, ilekroć uzna to za celowe.

§ 3. W Radzie Duszpasterskiej uczestniczą duchowni diecezjalni, zakonnicy i świeccy, specjalnie przez Biskupa dobrani.

§ 4. By cel tej Rady można rzeczywiście osiągnąć, należy poprzedzić wspólną pracę studium przygotowawczym, korzystając z pomocy, jeżeli zajdzie potrzeba, Instytucji lub urzędów współpracujących w tej dziedzinie.

§ 5. Tam, gdzie na tym samym terytorium znajdują się Hierarchowie różnego obrządku, zaleca się bardzo, żeby, o ile to możliwe, Rada Duszpasterska miała charakter międzyobrządkowy, to znaczy składała się z duchownych diecezjalnych, zakonników i świeckich różnych obrządków.

§ 6. Resztę zarządzeń pozostawia się do swobodnej decyzji Biskupa Diecezjalnego z uwzględnieniem tego, o czym mowa w N. 17.

17. § 1. W sprawach dotyczących bądź to Rady Kapłanów, bądź Rady Duszpasterskiej, bądź ich wzajemnego stosunku, czy stosunku do Rad Biskupa istniejących już na mocy obowiązującego prawa, wypada, aby Biskupi, zwłaszcza zebrani na Konferencjach, podejmowali wspólne uchwały i wydawali podobne przepisy we wszystkich diecezjach danego terytorium.

Niech Biskupi zatroszczą się także, by wszystkie Rady diecezjalne zostały jak najbardziej odpowiednio skoordynowane przez dokładne określenie zakresu kompetencji, przez wzajemną wiedź, wspólne lub stałe posiedzenia i inne sposoby.

§ 2. Tymczasem Rady Biskupów istniejące na mocy obowiązującego prawa, to znaczy Kapituła Katedralna i Grono doradców lub inne tym podobne, jeżeliby takowe istniały, niech zachowują swe funkcje i swoje kompetencje, dopóki nie zostaną zreorganizowane.

Zniesienie praw i przywilejów przy nadawaniu urzędów i beneficjów

(N. 28. Dekr. *Christus Dominus*).

18. § 1. Dobro dusz wymaga, żeby Biskup posiadał odpowiednią swobodę w nadawaniu urzędów i beneficjów, także nie złączonych z duszpasterstwem, w sposób słuszny i sprawiedliwy duchownym bardziej utalentowanym. Sama zaś Stolica Apostolska już więcej nie zastrzega sobie nadawania urzędów lub beneficjów, czy to połączonych z duszpasterstwem, czy nie, chyba że są konsystorskie. Zabrania się na przyszłość zamieszczania w prawie fundacyjnym jakiegokolwiek beneficjum takich klauzul, które by ograniczały swobodę biskupa w jego nadawaniu. Unieważnia się, udzielone może dotychczas osobom fizycznym lub moralnym przywileje nie obciążające, z którymi łączy się prawo wyboru, mianowania lub prezenty na jakikolwiek opróżniony urząd lub beneficjum niekonsystorskie. Unieważnia się zwyczaj i znosi się prawa do mianowania, wyboru, prezenty kapłanów na urząd lub beneficjum parafialne. Znosi się prawo konkursu nawet na urzędy lub beneficja niezłączone z duszpasterstwem.

Odnośnie zaś tzw. ludowych wyborów tam, gdzie są one praktykowane, zadaniem Konferencji Biskupiej jest przedstawić Stolicy Apostolskiej, co uważa za bardziej odpowiednie, by, o ile to możliwe, zostały skasowane.

§ 2. Jeżeli jednak prawa i przywileje w tej materii zostały ustanowione na mocy porozumienia między Stolicą Apostolską a Państwem albo na mocy umowy zawartej z osobami czy to fizycznymi czy moralnymi, należy przeprowadzić rokowania o ich zniesienie z osobami zainteresowanymi.

Dziekani

(N. 30 Dekr. *Christus Dominus*).

19. § 1. Do najbliższych współpracowników Biskupa diecezjalnego zaliczają się kapłani, którzy pełnią funkcje duszpasterskie o charakterze ponad-parafialnym, spośród których należy wspomnieć Wikariuszy zewnętrznych, zwanych także Archiprezbyterami lub Dziekanami, a u Wschodnich Protoprezbyterami. Do pełnienia tych zadań należy wyznaczać kapłanów wyróżniających się nauką i gorliwością duszpasterską na terenie sobie zleconym. Dlatego urząd ten nie jest przywiązany do określonej rezydencji parafialnej.

§ 2. Wikariusze zewnętrzni, Archiprezbiterzy czy Dziekani mają być ustanowieni na przeciąg czasu, który winno określać specjalne prawo; mogą być jednak usuwani według uznania Biskupa. Wypada, by Biskup diecezjalny wysłuchiwał ich zdania, ilekroć chodzi o mianowanie, przeniesienie lub usunięcie proboszczów przebywających na terenie, którym kierują.

Usuwanie, przenoszenie i rezygnacja Proboszczów

(N. 31 Dekr. *Christus Dominus*).

20. § 1. Biskup, nie naruszając obowiązującego prawa o Zakonnikach, może prawnie usunąć z parafii każdego proboszcza, kiedy tylko jego posługa, nawet bez jego ciężkiej winy, stanie się szkodliwa lub przynaj-

mniej nieskuteczna z którejś z przyczyn wymienionych w prawie, albo zdaniem Biskupa z innej podobnej, stosując aż do czasu zrewidowania Kodeksu tryb postępowania, przepisany dla proboszczów uśwadnych (kanony 2157—2161 K.P.K.) i przestrzegając prawa Kościołów Wschodnich.

§ 2. Jeżeliby dobro dusz albo potrzeba lub pożytek Kościoła tego wymagały, może biskup przenieść proboszcza z jego parafii, którą z pożytkiem zarządza, do innej parafii albo na jakikolwiek inny urząd kościelny. W razie zaś sprzeciwu proboszcza, winien zachować Biskup we wszystkim ten sam tryb postępowania, o którym wyżej, by decyzją przeniesienia była ważna.

§ 3. Dla umożliwienia wykonania przepisu N. 31 Dekretu *Christus Dominus* uprasza się wszystkich proboszczów, by nie później jak po ukończeniu 75-go roku życia sami, dobrowolnie składali rezygnację z urzędu własnemu Biskupowi, który rozpatrzywszy się we wszystkich okolicznościach osoby i miejsca orzeknie o jej przyjęciu lub odroczeniu. Biskup niech postara się o odpowiednie utrzymanie i mieszkanie dla rezygnujących.

Erygowanie, znoszenie i wznowianie parafii

N. 32 Dekr. *Christus Dominus*).

21. § 1. Koniecznie należy czynić wysiłki, by parafie, w których tylko z trudem albo nie dość odpowiednio można rozwijać działalność duszpasterską z powodu nadmiernej liczby wiernych lub zbyt rozległego obszaru lub z jakiegokolwiek innej przyczyny, uległy stosownie do różnych warunków podziałowi lub rozczłonkowaniu. Również parafie zbyt małe należy połączyć w jedną, jak tego wymaga stan rzeczy i pozwalają warunki.

§ 2. Na przyszłość nie należy łączyć pełnoprawnie parafii z Kapitułami kanoników. Jeżeli jakieś są złączone, mają być po wysłuchaniu zdania i Kapituły i Rady Kapłanów oddzielone i należy ustanowić proboszcza — czy to wybranego spośród członków Kapituły, czy też nie — który by posiadał wszelkie uprawnienia, jakie przysługują proboszczom z przepisu prawa.

§ 3. Biskup może na mocy swej władzy po wysłuchaniu zdania Rady Kapłanów erygować lub znosić parafie, albo wznowiać je w jakikolwiek sposób, tak jednak, by w razie istnienia umowy między Stolicą Apostolską a Rządem cywilnym lub praw nabytych osób trzecich, fizycznych lub moralnych sprawa została z nimi odpowiednio ułożona przez kompetentną Władzę.

Zakonnicy

(NN. 33—35 Dekr. *Christus Dominus*).

22. Przepisy, które się tu ustanawiają mają moc obowiązującą dla wszystkich zakonników, mężczyzn i kobiet jakiegokolwiek obrządku, bez uszczerbku praw Patriarchów dla chrześcijan wschodnich.

23. § 1. Wszyscy zakonnicy, także wyjęci (exempti), pracujący na miejscach, gdzie panuje jedyny obrządek, odmienny od ich własnego, lub w takim stopniu przeważają liczebnie wierni tego obrządku, że w powszechnym mniemaniu uchodzą za jedyny, zależą w sprawach dotyczących zewnętrznych dzieł posługi od Ordynariusza miejscowego lub Hierarchy tego obrządku i podlegają mu zgodnie z przepisami prawa.

§ 2. Gdzie natomiast jest wielu Ordynariuszy lub Hierarchów, obowiązują tych zakonników w spełnianiu powinności wśród wiernych różnych obrządków przepisy wydane przez tychże Ordynariuszy i Hierarchów na podstawie wspólnego porozumienia.

24. Jakkolwiek i na terenach misyjnych pozostaje w mocy wyjęcie Zakonników w jego prawnym zakresie, to jednak z powodu szczegól-

nych warunków, w jakich spełnia się w tych okolicach świętą posługę, należy w myśl Dekretu Ad gentes divinitus przestrzegać specjalnych statutów, wydanych lub zatwierdzonych przez Stolicę Apostolską odnośnie ułożenia stosunków między Ordynariuszem miejscowym a Przełożonym zakonnym, zwłaszcza na misji powierzonej jakiemuś Instytutowi zakonnemu.

25. § 1. Wszystkich zakonników, także wyjętych, obowiązują prawa, dekry i zarządzenia wydane przez Ordynariuszy miejscowych odnośnie różnych dzieł w tym, co dotyczy wykonywania świętego apostołstwa, a także działalności duszpasterskiej i społecznej, przepisanej albo zaleconej przez Ordynariusza miejscowego.

§ 2. Obowiązują ich także prawa, dekry i zarządzenia wydane przez Ordynariusza miejscowego lub Konferencję Biskupów, które dotyczą między innymi:

a) publicznego używania wszystkich środków społecznego porozumienia według przepisu NN, 20 i 21 Dekretu Inter mirifica;

b) udziału w publicznych widowiskach;

c) członkostwa albo współpracy z towarzystwami i stowarzyszeniami, których według orzeczenia Ordynariusza miejscowego lub Konferencji Biskupiej należy się wystrzegać.

d) stroju duchownego, z zachowaniem w mocy kan. 596 K.P.K. i kan. 139 K.P.K.W., o Zakonnikach oraz zgodnie z następującą zasadą: Ordynariusz miejscowy lub Konferencja Biskupia może zakazać, dla uniknięcia zdziwienia wiernych, duchownym czy to diecezjalnym czy zakonnym, nawet wyjętym, nosić publicznie strój świecki.

26. Nadto obowiązują tychże ustawy i dekry, wydane przez Ordynariusza miejscowego, zgodnie z przepisem prawa, dotyczące publicznego wykonywania kultu w ich kościołach, oratoriach publicznych lub półpublicznych, jeżeli wierni do nich zwyczajnie uczęszczają, bez uszczerbku dla własnego obrządku, którego prawnie używają tylko dla własnej wspólnoty i z uwzględnieniem porządku Breviarza w chórze oraz świętych czynności związanych ze specjalnym celem zakonu.

27. § 1. Konferencja Biskupia każdego narodu, po wysłuchaniu zainteresowanych Przełożonych zakonnych może ustanowić przepisy o zbieraniu datków (ofiar), których powinni przestrzegać wszyscy zakonnicy, nie wyłączając tych, co z instytutu nazywają się zebrzącymi, bez uszczerbku jednak ich prawa do kwestowania.

§ 2. Nadto niech zakonnicy nie przystępują do zbierania datków drogą publicznej subskrypcji bez zgody Ordynariuszy miejsc, gdzie te datki zbierają.

28. Niech zakonnicy troskliwie rozwijają dzieła właściwe lub specjalne dla każdego Instytutu zakonnego, mianowicie te, które za zezwoleniem Stolicy Apostolskiej zostały podjęte albo z tytułu samej fundacji, albo z powodu czcigodnych tradycji, a następnie określone i uporządkowane Konstytucjami i innymi własnymi prawami Instytutów, ze specjalnym uwzględnieniem duchowych potrzeb diecezji i z zachowaniem braterskiej zgody z klerem diecezjalnym i innymi Instytutami wykonywującymi podobne prace.

29. § 1. Prace własne, albo specjalne, wykonywane w domach Instytutu, także najętych, zależą od jego Przełożonych, którzy nimi rządzą i kierują według Konstytucji. Jednak również takie prace podlegają jurysdykcji Ordynariusza miejscowego, zgodnie z przepisami prawa.

§ 2. Prace zaś, nawet własne albo specjalne Instytutu zakonnego, które zleca Ordynariusz miejscowy, podlegają władzy i kierownictwu tegoż Ordynariusza, z zachowaniem jednak w mocy prawa Przełożonych za-

konnych do czuwania nad życiem członków zakonu, a także razem z Ordynariuszem miejscowym nad wypełnianiem zleconych im obowiązków.

30. § 1. W każdym przypadku zlecenia pracy apostołskiej przez Ordynariusza miejscowego jakiemuś Instytutowi zakonnemu, przy zachowaniu tego, co z prawa zachować należy, ma być zawarta pisemna umowa między nim a kompetentnym Przełożonym Instytutu, w której między innymi wyraźnie określić trzeba to, co dotyczy wykonania pracy, jej obsady zakonnej i spraw ekonomicznych.

§ 2. Do tych zaś prac powinien właściwy Przełożony zakonny po przeprowadzeniu wspólnych narad z Ordynariuszem miejscowym wybrać zakonników rzeczywiście odpowiednich, a gdy chodzi o powierzenie zakonnikowi urzędu kościelnego, zakonnik winien otrzymać nominację od samego Ordynariusza miejscowego z prezydent lub przynajmniej za zgodą własnego Przełożonego na pewien czas, określony za wspólnym porozumieniem.

31. Również w wypadku, gdy Ordynariusz miejscowy lub Konferencja biskupia ma powierzyć jakiś obowiązek zakonnikowi, powinno to nastąpić za zgodą jego Przełożonego i na podstawie pisemnej umowy.

32. Z poważnej natomiast przyczyny każdy zakonnik może być pozbawiony zleconego mu obowiązku, tak według uznania Władzy zlecającej, po uprzednim zawiadomieniu Przełożonego zakonnego, jak i według uznania Przełożonego, po uprzednim zawiadomieniu zlecającego, na podstawie równego prawa, bez starania się o zgodę drugiej strony; ani nie jest zobowiązany wyjawiać jeden drugiemu, a tym mniej uzasadniać powodu swojej decyzji, z zastrzeżeniem odwołania się in devolutivo do Stolicy Apostołskiej.

33. § 1. Ordynariusz miejscowy może na mocy swej władzy, za zgodą właściwego Przełożonego, powierzyć Instytutowi zakonnemu parafię, erygując ją nawet w kościele zakonnym samegoż Instytutu. Takie powierzenie parafii może być albo wieczyste, albo na pewien określony czas. W obydwu wypadkach powinno to nastąpić na podstawie pisemnej umowy między Ordynariuszem a kompetentnym Przełożonym Instytutu zakonnego; należy w niej między innymi wyraźnie i dokładnie wyszczególnić to, co dotyczy zadań, przydziału osób i spraw ekonomicznych.

§ 2. Ordynariusz miejscowy może za pozwoleniem Przełożonego ustanowić proboszczem zakonnika, mającego pozwolenie Przełożonego, nawet w parafii nie zleconej zakonowi, po zawarciu specjalnej stosownej umowy z kompetentnym Przełożonym tegoż Zakonu.

34. § 1. Dom zakonny, czy to uformowany, czy nieuformowany, należący do zakonu wyjątego, nie może być zniesiony bez zezwolenia Papieskiego i bez zasięgnięcia rady Ordynariusza miejscowego.

§ 2. Przełożeni zakonni, którzy dla jakiegokolwiek powodu proszą o zniesienie jakiegoś domu lub dzieła, niech nie czynią tego pochopnie; niech pamiętają, że na wszystkich zakonnikach ciąży obowiązek usilnej i pilnej współpracy nie tylko dla budowania i wzrostu całego Mistycznego Ciała Chrystusa, ale i dla dobra Kościołów partykularnych.

§ 3. Gdy zaś Przełożeni głównie dla braku ludzi proszą o zniesienie jakiegoś domu lub dzieła, Ordynariusz miejscowy niech życzliwie rozważy prośbę.

35. Stowarzyszenia wiernych, podlegające zarządowi i kierownictwu jakiegoś zakonu, nawet erygowane przez Stolicę Apostołską, podlegają jurysdykcji i nadzorowi Ordynariusza miejscowego, który według przepisów świętych kanonów ma prawo i obowiązek wizytować je.

Jeżeli natomiast zajmują się zewnętrznymi pracami apostołstwa lub podnoszeniem kultu religijnego, winny zachowywać przepisy wydane

w tym względzie czy to przez Ordynariusza miejscowego, czy przez Konferencję Biskupią.

36. § 1. Działalność apostołska członków Instytutów doskonałości, które nie oddają się wyłącznie życiu kontemplacyjnemu, nie ogranicza się w tym stopniu do prac czy to właściwych Instytutowi, czy innych podjętych okazjnie, by w nagłych potrzebach duszpasterskich i przy braku kleru nie mogli Ordynariusze miejscowi wezwać nie tylko kapłanów, ale i wszystkich zakonników, mężczyzn i kobiety, do pomocy w różnych posługach diecezji czy regionów, wzięwszy pod uwagę charakter każdego Instytutu i za zgodą kompetentnego Przełożonego zakonnego.

§ 2. Jeżeli Ordynariusz miejscowy uważa pomoc zakonników za konieczną lub bardzo pożyteczną dla wykonywania wielorakich dzieł apostołstwa i dla rozwoju przedsięwzięć w zakresie miłosierdzia i duszpasterstwa w parafiach świeckich lub w stowarzyszeniach diecezjalnych, Przełożeni zakonu na żądanie tegoż Ordynariusza powinni w miarę możliwości udzielić wymaganej pomocy.

37. Ordynariusz miejscowy może nakazać, by we wszystkich kościołach i we wszystkich oratoriach publicznych czy półpublicznych, należących do zakonników, do których wierni rzeczywiście mają stały dostęp, odczytywano publicznie dokumenty biskupie i odbywała się nauka katechizmu, by wreszcie zbierano specjalną składkę na określone przedsięwzięcia parafialne lub diecezjalne, narodowe lub powszechne, którą potem należy pilnie przestać do Kurii Biskupiej.

38. Ordynariusz miejscowy ma prawo wizytować kościoły i oratoria, również półpubliczne, należące do zakonników, także wyjątki, jeżeli wierni zwyczajnie do nich uczęszczają, odnośnie przestrzegania ogólnych praw i rozporządzeń biskupich w sprawie liturgii. Jeżeli przypadkiem odkryje nadużycia w tym względzie, a napomnienie Przełożonego okazało się bezskuteczne, może sam bezpośrednio, na mocy swej władzy temu zaradzić.

39. § 1. Zgodnie z przepisem N. 35, 4 Dekretu *Christus Dominus* ogólna organizacja szkół katolickich, prowadzonych przez Instytuty zakonne, pociąga za sobą ogólne rozmieszczenie wszystkich szkół katolickich w diecezji, wzajemną ich współpracę i nadzór nad nimi, aby nie mniej niż inne szkoły były przystosowane do osiągania celów kulturalnych i społecznych, z zastrzeżeniem prawa zakonów odnośnie kierowania nimi i z zachowaniem przepisów tamże ustalonych (N. 35,5) co do uprzedniego przeprowadzenia wzajemnych narad między Biskupami a Przełożonymi zakonnymi.

§ 2. Ordynariusz miejscowy może wizytować bądź osobiście, bądź przez kogo innego, zgodnie z przepisami kanonów, wszelkiego rodzaju szkoły Instytutów zakonnych, kolegia, oratoria, miejsca wypoczynkowe, szpitale, ochronki i inne podobne zakłady, przeznaczone dla dzieł religijnych lub dobroczynnych, czy to duchownych, czy doczesnych, za wyjątkiem tylko szkół wewnętrznych, dostępnych wyłącznie dla własnych alumnów Instytutu zakonnego.

40. Przepisy o dopuszczeniu zakonników do dzieł i posług diecezjalnych, które się ma wykonywać pod kierownictwem Biskupów, należy zastosować także do innych dzieł i posług, przekraczających ramy diecezji, odpowiednio stosując przepisy.

Konferencje Biskupie

(N. 38 Dekr. *Christus Dominus*).

41. § 1. Biskupi narodów lub terytoriów, gdzie nie ma jeszcze Konferencji Biskupiej, niech się postarają zgodnie z Dekretem *Christus*

Dominus, jak najprędzej ją utworzyć i niech opracują statuty, które powinna rozpatrzyć Stolica Apostolska.

§ 2. Konferencje Biskupie już utworzone powinny opracować własne statuty, według przepisów świętego Soboru, lub, jeżeli już mają opracowane, niech w myśl tegoż Soboru odnowią je i prześlą do rozpatrzenia Stolicy Apostolskiej.

§ 3. Biskupi narodów, w których trudno jest utworzyć Konferencję, zasiągnąwszy rady Stolicy Apostolskiej, niech przyłączą się do tej Konferencji, która bardziej odpowiada potrzebom apostołstwa ich narodu.

§ 4. Konferencje Biskupie większej liczby narodów, czy międzynarodowe, mogą powstać tylko za aprobatą Stolicy Apostolskiej, do której należy ustanowienie specjalnych przepisów. Ilekroć zaś Konferencje podejmują akcje lub sprawy o charakterze międzynarodowym, należy wpieryw powiadomić Stolicę Apostolską.

§ 5. Kontakty między Konferencjami Biskupimi, zwłaszcza sąsiednich narodów, można będzie utrzymywać w stosowny i właściwy sposób za pośrednictwem Sekretariatów tychże Konferencji. Dotyczyć one mogą, między innymi, przede wszystkim takich spraw:

a) przekazywanie sobie szczególnych metod działania zwłaszcza w sprawach i czynnościach duszpasterskich;

b) przysyłanie skryptów lub biuletynów, zawierających uchwały Konferencji albo akt lub dokumentów, wydawanych za wspólną zgodą Biskupów;

c) powiadomienie o różnych przedsięwzięciach apostołskich zaprojektowanych lub zaleconych przez Konferencję Biskupią, a które mogą się przydać w wypadkach podobnych;

d) przedstawianie ważniejszych problemów, które w czasach dzisiejszych i w poszczególnych sytuacjach zdają się posiadać ogromne znaczenie;

e) wskazywanie na niebezpieczeństwa lub błędy szerzące się we własnym narodzie, które mogą się wcisnąć także do innych ludów, by podjąć odpowiednie i skuteczne środki celem ustrzeżenia się przed nimi, albo dla ich usunięcia lub powstrzymania itp.

Określenie granic prowincji lub regionów kościelnych

(NN. 39—41 Dekr. Christus Dominus).

42. Konferencje Biskupie niech uważnie zbadają, czy względ na większe pomnażanie dobra dusz na danym terytorium: a) wymaga bardziej odpowiedniego wytyczenia granic prowincji kościelnych; b) albo czy przemawia za ustanowieniem regionów kościelnych: o ile tak, niech przedstawiają Stolicy Apostolskiej sposoby rewizji granic prowincji oraz prawnego uporządkowania regionów, które mają być ustanowione. Prócz tego wskażą Stolicy Apostolskiej sposoby przyłączenia diecezji, które na danym terytorium podlegały dotychczas bezpośrednio Stolicy Apostolskiej.

Opracowanie dyrektoriiów duszpasterskich

(N. 44 Dekr. Christus Dominus).

43. Odnośnie dyrektoriiów duszpasterskich uprasza się Synody Patriarchalne i Konferencje Biskupie, by pilnie studiowały zagadnienia, które mają być omówione w dyrektoriiach tak ogólnych, jak specjalnych i aby jak najszybciej przekazały Stolicy Apostolskiej swoje projekty i życzenia.

PRZEPISY WYKONAWCZE
DO DEKRETU ŚW. SOBORU WATYKAŃSKIEGO II
„PERFECTAE CARITATIS“

Aby Instytuty zakonne mogły rzetelnie doprowadzać do dojrzewania owoce Soboru, powinny przede wszystkim dbać o nowość ducha, a zatem starać się roztropnie ale rąco urzeczywistniać przystosowaną odnowę życia i karność, przykładając się wytrwale przede wszystkim do studiowania Konstytucji dogmatycznej *Lumen gentium* (Rozdz. V i VI) i zarazem Dekretu *Perfectae caritatis* oraz wprowadzając w życie naukę i przepisy Soboru.

Celem pilnego stosowania i przynaglania Dekretu *Perfectae caritatis*, następujące normy, mające obowiązywać wszystkich zakonników czy to łacińskich, czy — odpowiednio uzgodnione — wschodnich ustalają sposób postępowania i pewne przepisy.

C z ę ś ć I

SPÓSÓB POPIERANIA PRZYSTOSOWANEJ ODNOWY ŻYCIA
ZAKONNEGO

**I. O tych, którzy powinni popierać przystosowaną odnowę życia
zakonnego**

1. Główna rola w odnowieniu i przystosowaniu życia zakonnego przypada samym Instytutom zakonnym, które będą ją przeprowadzać przez Kapituły generalne lub u Wschodnich przez Synaksy. Zadanie Kapituł nie kończy się tylko na wydawaniu ustaw, ale ponadto na popieraniu żywotności duchowej i apostołskiej.

2. Konieczna jest współpraca wszystkich Przełożonych i zakonników do odnowienia życia zakonnego w sobie samych, do przygotowania ducha Kapituł, do przeprowadzenia ich dzieła, do wiernego przestrzegania ustaw i przepisów uchwalonych przez Kapituły.

3. Celem posuwania naprzód przystosowanej odnowy w poszczególnych Instytutach zakonnych niech zbierze się w przeciagu dwóch albo najwyżej trzech lat specjalna Kapituła generalna zwyczajna lub nadzwyczajna.

4. Rada generalna, przygotowując tę Kapitułę, niech odpowiednio z troszczy się o wszechstronne i swobodne wypowiedzenie się zakonników i niech w sposób właściwy uporządkuje wyniki tej wypowiedzi, by praca Kapituły otrzymała pomoc i ukierunkowanie. Będzie zaś mogła ją wykonać, wysłuchując np. zdania Kapituł konwentualnych i prowincjalnych, tworząc Komisje, przedkładając szereg projektów itp.

5. Zadaniem Patriarchy będzie wydanie przepisów dotyczących przeprowadzenia narady dla klasztorów stauropigialnych.

6. Ta Kapituła generalna posiada prawo wprowadzania na próbę zmiany pewnych przepisów Konstytucji albo, u Wschodnich, Typików, byleby pozostały zachowane: cel, natura i właściwy charakter Instytutu. Na przeprowadzanie prób przeciwnych prawu ogólnemu, oczywiście w sposób roztropny, udzieli chętnie pozwolenia *Stolica Święta*, o ile uzna to za stosowne.

Te próby będzie można przeciągnąć aż do najbliższej, zwyczajnej Kapituły Generalnej, która będzie uprawniona przedłużyć je, ale nie poza kolejną Kapitułę, bezpośrednio następującą.

7. Tę samą władzę posiada Rada generalna w okresie zachodzącym między tego rodzaju Kapitułami, pod warunkami, które winny określić same Kapituły, a u Wschodnich, w klasztorach samodzielnych ihumen z Synaksą mniejszą.

8. Ostateczne zatwierdzenie Konstytucji jest zastrzeżone kompetentnej Władzy.

9. Odnosnie zaś rewizji Konstytucji zakonnic, mają poszczególne klasztory systemem kapitułnym, albo nawet poszczególne zakonnice, wyrazić swoje życzenia, które, dla zachowania jedności rodziny zakonnej, stosownie do charakteru każdej z nich, winna zebrać najwyższa Władza Zakonna, o ile istnieje, w przeciwnym zaś razie Delegat Stolicy Świętej, a u Wschodnich miejscowy Patriarcha lub miejscowy Hierarcha. Będzie można również otrzymać życzenia i wyniki narady od posiedzeń Federacji lub od innych zebrań, legalnie zwołanych. Niech troska duszpasterska Biskupów okaże także życzliwą pomoc w tym względzie.

10. Jeżeli w klasztorach żeńskich uważa się niekiedy za stosowne jakieś próby czasowe odnośnie obserwancji, będą mogli na nie pozwolić Przełożeni generalni lub Delegaci Stolicy Świętej, a u Wschodnich Patriarcha lub miejscowy Hierarcha. Jednakże trzeba uwzględnić specjalny sposób myślenia i nastawienie duchowe klauzurowych, tak bardzo wymagające stałości i pewności.

11. Zadaniem Władz, o których wyżej, będzie zatroszczyć się, by za radą i pomocą samych klasztorów zrewidować tekst Konstytucji i przedstawić go do zatwierdzenia Stolicy świętej lub kompetentnemu Hierarsze.

II. Rewizja Konstytucji i Typików

12. Ogólne ustawy każdego Instytutu zakonnego (Konstytucje, Typiki, Reguły, czy inaczej nazwane) zawierają mniej więcej te elementy:

a) zasady ewangeliczne i teologiczne o życiu zakonnym i jego zespoleniu z Kościołem, oraz odpowiednie i pewne słowa, w których „uznaje się i zachowuje ducha i właściwe zamiary Założycieli, a także zdrowe tradycje, co w sumie stanowi dziedzictwo każdego Instytutu zakonnego“ (N. 2b Dekr. *Perfectae caritatis*);

b) przepisy prawne konieczne do jasnego określenia charakteru, celów i środków Instytutu; nie należy mnożyć tych przepisów, ale zawsze powinno się wyrazić je adekwatnie.

13. Konieczne jest zjednoczenie obydwu czynników, mianowicie duchowego i prawnego, by zasadnicze kodeksy Instytutów posiadały trwałą podstawę i by przepajały je prawdziwy duch i życiowy przepis; wystrzeżać się zatem należy, by nie sporządzić tekstu albo tylko prawniczego, albo jedynie w formie zachęty.

14. Z podstawowego kodeksu Instytutów należy wykluczyć rzeczy przestarzałe lub ulegające zmianom, zależnie od zwyczajów epoki, albo odpowiednie dla warunków li tylko miejscowych.

Te zaś przepisy, które odpowiadają obecnej epoce, warunkom fizycznym, psychicznym zakonników oraz szczególnym okolicznościom, należy zamieścić w kodeksach dodatkowych, zwanych „dyrektoriami“, podręcznikami lub innym mianem.

III. Kryteria przystosowanej odnowy

15. Przepisy i ducha, jakim winna odpowiadać przystosowana odnowa, należy czerpać nie tylko z Dekretu *Perfectae caritatis*, ale także z innych dokumentów Soboru Watykańskiego II, przede wszystkim z rozdziałów V i VI Konstytucji *Lumen gentium*.

16. Niech Instytuty zatroszczą się, by zasady ustanowione w N. 2 Dekretu *Perfectae caritatis* rzeczywiście kształtowały odnowę ich własnego życia zakonnego; dlatego:

§ 1. Należy usilniej krzewić u wszystkich zakonników, poczynawszy już od nowicjatu studiowanie i rozważanie Ewangelii oraz całego Pisma świętego. Starać się także należy, by oni w sposób bardziej odpowiedni brali udział w tajemnicy i życiu Kościoła.

§ 2. Trzeba badać i wyklądać naukę o życiu zakonnym pod różnymi kątami widzenia (teologicznym, historycznym, kanonicznym itp.).

§ 3. W trosce o dobro Kościoła, niech Instytuty zdobywają prawdziwe poznanie swego pierwotnego ducha tak, by zachowując go wiernie w przedsięwzięciu przystosowań, oczyścić życie zakonne od obcych pierwiastków i rzeczy przestarzałych.

17. Za przestarzałe należy uważać takie, które nie stanowią istoty i celu Instytutu zakonnego, a utraciwszy swoje znaczenie i siłę, rzeczywiście już nie są pomocą życia zakonnego, z uwzględnieniem jednak świadectwa, które powinien dawać stan zakonny, stosownie do swego zadania.

18. Zasada rządzenia jest taka, że „Kapituły i Rady, każda swoim sposobem, mają wyrażać udział i dbałość wszystkich zakonników o dobro całej wspólnoty“ (N. 14 Dekr. *Perfectae caritatis*), a ziści się to przede wszystkim wówczas, gdy zakonnicy będą naprawdę mieli czynny udział w wyborze ich członków; nadto, by wykonywanie władzy stosownie do potrzeb dzisiejszych stało się skuteczniejsze i sprawniejsze, winni Przełożeni jakiegokolwiek stopnia otrzymać stosowne uprawnienia, żeby nie mnożyć zbyt częstych i niepotrzebnych odwołań do Władz wyższych.

19. Zresztą przystosowana odnowa nie może się dokonać raz na zawsze, ale trzeba ją jakimś ciągłym sposobem przeprowadzać poprzez gorliwość zakonników oraz zapobiegliwość Kapituł i Przełożonych.

Część II

PRZYSTOSOWANIE I ODNOWA NIEKTÓRYCH RZECZY W ŻYCIU ZAKONNYM

I. Breviaryz braci i sióstr

(N. 3. Dekr. *Perfectae caritatis*).

20. Jakkolwiek zakonnicy odmawiający małe Oficjum, prawnie zatwierdzone, odprawiają publiczną modlitwę Kościoła (zob. Konst. *Sacrosanctum Concilium*, n. 98), zaleca się jednak Instytutom zakonnym, by zamiast małego Oficjum odmawiały Breviaryz albo w części, albo w całości, i by w ten sposób ściślej uczestniczyły w życiu liturgicznym Kościoła. Zakonnicy zaś Kościoła Wschodniego niech odmawiają doksolęgię i *Laudes* według własnych Typików i zwyczajów.

II. Modlitwa myślna

(N. 6 Dekr. *Perfectae caritatis*).

21. By zakonnicy głębiej i bardziej owocnie uczestniczyli w Przenajświętszej Tajemnicy Eucharystii i w publicznej modlitwie Kościoła oraz by całe ich życie duchowe obfitszy otrzymywało pokarm, należy zamiast mnogości modlitw ustnych więcej zostawić miejsca na modlitwę myślną, z zachowaniem jednak pobożnych ćwiczeń przyjętych powszechnie w Kościele i dołożeniem należytej troski, by pilnie pouczać zakonników w prowadzeniu życia duchowego.

III. Umartwienie

(N. 5 i 12 Dekr. *Perfectae caritatis*).

22. Niech zakonnicy więcej niż reszta wiernych przykładają się do uczynków pokuty i umartwienia. Należy tak zrewidować, o ile byłaby potrzeba, praktyki pokutne właściwe Instytutom zakonnym, by wzięwszy pod uwagę tradycje czy to Wschodu czy Zachodu, a także dzisiejsze warunki, zakonnicy potrafili je rzeczywiście praktykować, przyjąwszy także nowe formy z dzisiejszego sposobu życia.

IV. Ubóstwo

(N. 13 Dekr. *Perfectae caritatis*).

23. Zakony głównie poprzez Kapituły generalne nich pilnie i konkretnie rozwijają ducha i praktykę ubóstwa w myśl N. 13 Dekr. *Perfectae caritatis*, poszukując w miarę możliwości i dopilnowując zachowania także owych form, które by w dzisiejszym czasie nadawały większą siłę praktyce i świadectwu ubóstwa.

24. Do samych Instytutów o ślubach prostych należy rozstrzygnięcie na Kapitule generalnej, czy wprowadzić do Konstytucji zrzeczenie się dóbr rodzinnych przypadłych lub mających przypaść, a jeżeli tak, czy jest ono obowiązkowe, czy dobrowolne; i kiedy należy je przeprowadzić, czy mianowicie przed wieczystą profesją, czy po kilku latach.

V. Prowadzenie życia wspólnego

(N. 15 Dekr. *Perfectae caritatis*).

25. W Instytutach zakonnych oddających się pracy apostołskiej, trzeba w sposób zgodny z powołaniem Instytutu, popierać wszystkimi siłami życie wspólne, które jest tak ważne, by zakonnicy jako rodzina zjednoczona w Chrystusie zachowywali braterską spójnię.

26. W tego rodzaju instytutach porządek dzienny często, nie może być taki sam we wszystkich ich domach, a niekiedy w tym samym domu, dla wszystkich zakonników. Zawsze jednak tak go należy ułożyć, by zakonnicy prócz czasu poświęconego zajęciom duchownym i pracom, mieli także nieco czasu dla siebie i mogli korzystać ze stosownego odpoczynku.

27. Kapituły generalne i Synaksy niech obmyślą sposób, w jaki by zakonnicy, zwani konwersami, współpracownikami lub innym mianem, otrzymywali stopniowo w określonych czynnościach wspólnoty i w wyborach głos czynny, a co do niektórych urzędów także bierny; w ten sposób rzeczywiście złączą się oni ściśle z życiem i działalnością wspólnoty, a kapłani będą mogli z większą swobodą poświęcić się właściwym sobie zajęciom.

28. W klasztorach, gdzie doszło do wprowadzenia jednego rodzaju zakonnic, mają być określone w Konstytucjach obowiązki chórowe z uwzględnieniem różnicy osób, której wymaga zróżnicowanie prac i specjalnych zawodów.

29. Siostry zajmujące się zewnętrznym posługiwaniem klasztorom, zwane oblatkami, lub innym mianem, mają się kierować specjalnymi ustawami, w których należy uwzględnić zarówno ich powołanie nie wyłącznie kontemplacyjne, jak i wymogi powołania zakonnice, z którymi żyją w łączności, jakkolwiek nie są zakonnicami.

Przełożone klasztoru mają odpowiedzialne zadanie otaczać je troskliwą opieką, zadbać o odpowiednie dla nich wychowanie zakonne, odnosić się do nich z prawdziwym uczuciem miłości i popierać więź braterstwa ze wspólnotą zakonną.

VI. Klauzura zakonnice

(N. 16 Dekr. Perfectae caritatis).

30. Klauzurę papieską klasztorów należy uważać za instytucję ascetyczną, która specjalnie godzi się ze szczególnym powołaniem zakonnice, ponieważ występuje jako znak, ochrona i szczególna forma ich odosobnienia od świata. W tym samym duchu niech zachowują własną klauzurę zakonnice obrządków Wschodnich.

31. Klauzurę tę należy tak urządzić, by materialne oddzielenie od zewnątrz zawsze było zachowane. Poszczególne zaś Rodziny zakonne mogą odpowiednio do własnej duchowości ustanowić i określić w Konstytucjach szczegółowe przepisy tego materialnego oddzielenia.

32. Znosi się klauzurę mniejszą. Zakonnice zatem poświęcające się ze swego ustanowienia pracom zewnętrznym, mają określić w Konstytucjach własną klauzurę. Zakonnice zaś, które wprawdzie z ustanowienia są kontemplacyjne, jednakże przyjęły prace zewnętrzne, po odpowiednim upływie czasu, pozostawionym im do namysłu, albo porzuciwszy prace zewnętrzne niech zatrzymują klauzurę papieską, albo zatrzymawszy te prace, niech określą w Konstytucjach własną klauzurę, z zachowaniem w mocy ich stanu zakonnego.

VII. Formacja osób zakonnych

(N. 18 Dekr. Perfectae caritatis).

33. Formacja osób zakonnych, począwszy od nowicjatu, niech nie będzie organizowana na jedną modłę we wszystkich Instytutach zakonnych, ale trzeba uwzględnić właściwy charakter każdego Instytutu. W jej rewizji i przystosowaniu należy wystarczająco i roztropnie oprzeć się na doświadczeniu.

34. W sposobie kształcenia kleryków zakonnych należy wiernie zachować postanowienia Dekretu *Optatum totius* (o formacji kapłańskiej) odpowiednio dostosowane do charakteru każdego Instytutu.

35. Dalsze kształcenie po nowicjacie, które należy przeprowadzić w sposób odpowiadający każdemu Instytutowi, a które jest bezwzględnie konieczne dla wszystkich osób zakonnych, również uprawiających życie kontemplacyjne, winno być w zasadzie przedłużone dla braci w zakonach laickich i dla Siostr w Instytutach oddających się pracom apostołskim na cały okres ślubów czasowych, jak to już istnieje w wielu instytutach pod nazwą junioratu lub scholastykatu lub inna.

36. Kształcenie to należy prowadzić w odpowiednich domach i niech nie będzie ono czysto teoretyczne, ale trzeba je dopełniać ćwiczeniem w pracach i obowiązkach celem zaprawy, stosownie do charakteru i okoliczności właściwych każdemu Instytutowi tak, by stopniowo wdrażać ich do życia, jakie później mają prowadzić.

37. Ponieważ poszczególne Instytuty zakonne nie są w stanie zabezpieczyć w sposób wystarczający kształcenia naukowego i technicznego, dlatego uwzględniając zawsze formę właściwą każdemu zakonowi, można będzie uzupełnić to przez braterską współpracę większej liczby Instytutów. Może ona dopuszczać różne stopnie i formy: wspólne wykłady lub kursy, wypożyczanie nauczycieli, co więcej, ich zrzeszanie i dostarczanie pomocy naukowych dla wspólnej szkoły, do której uczęszczają zakonnicy większej liczby Instytutów.

Instytuty wyposażone w konieczne pomoce naukowe, niech chętnie innym spieszą z pomocą.

38. Po przeprowadzeniu odpowiednich doświadczeń będzie zadaniem każdego Instytutu zakonnego zredagowanie własnych i stosownych przepisów o kształceniu zakonników.

VIII. Łączenie i znoszenie Instytutów zakonnych

(NN. 21—22 Dekr. *Perfectae caritatis*).

39. Podejmowanie jakiegokolwiek rodzaju zjednoczenia Instytutów zakonnych suponuje odpowiednie przygotowanie duchowe, psychologiczne, prawne w myśl Dekretu *Perfectae caritatis*. W tym celu często okaże się rzeczą właściwą, by Instytuty otrzymały wsparcie od jakiegoś Pomocnika (Asystenta) zatwierdzonego przez kompetentną Władzę.

40. W wymienionych wypadkach i okolicznościach należy mieć przed oczyma dobro Kościoła, z należnym uwzględnieniem jednak, czy to charakteru właściwego każdemu instytutowi, czy swobody poszczególnych członków.

41. Spośród kryteriów, które mogą ułatwić wyrobienie sądu o zniesieniu jakiegoś Instytutu zakonnego, czy klasztoru, zważywszy wszystkie okoliczności, należy zapamiętać te, wzięte w całości: mała liczba zakonników odnośnie lat istnienia zakonu, brak kandydatów przez wiele lat, podeszły wiek przeważnej części zakonników. Jeżeli trzeba będzie przystąpić do zniesienia, należy zatroszczyć się, by „o ile to możliwe, przyłączono ich do innego Instytutu zakonnego lub klasztoru bardziej żywotnego, który nie wiele różni się celem i duchem“ (N. 21 Dekretu *Perfectae caritatis*). Przed tym zaś trzeba wysłuchać zdania poszczególnych zakonników, a wszystko niech się odbędzie w miłości.

IX. Konferencje lub Unie Wyższych Przełożonych Zakonów męskich i żeńskich

(N. 23 Dekr. *Perfectae caritatis*).

42. Należy postarać się, by za pośrednictwem jakiej Rady ustanowionej przy Sw. Kongregacji Zakonników można było wysłuchać zdania i zasięgnąć rady Uni Przełożonych Generalnych zakonów męskich i żeńskich.

43. Ważną jest rzeczą, by Konferencje lub Unie narodowe Wyższych Przełożonych zakonów męskich i żeńskich z zaufaniem i szacunkiem współpracowały z Konferencjami Biskupów (zob. N. 35,5 Dekretu *Christus Dominus*; N. 33 Dekretu *Ad gentes divinitus*). Dlatego jest rzeczą pożądaną, by sprawy dotyczące obu stron omawiano na Komisjach mieszanych złożonych z Biskupów i Wyższych Przełożonych zakonów męskich i żeńskich.

Zakończenie

44. Przepisy te, obowiązujące osoby zakonne całego Kościoła, nie naruszają praw ogólnych czy to Kościoła Łacińskiego, czy Kościołów Wschodnich, czy także praw własnych Instytutów zakonnych, chyba że by je zmieniały wyraźnie lub niewyraźnie (*implicite*).

PRZEPISY WYKONAWCZE DO DEKRETU ŚWIĘTEGO SOBORU WATYKAŃSKIEGO II „AD GENTES DIVINITUS“

Ponieważ Dekret Świętego Soboru Watykańskiego II *Ad gentes divinitus* (o działalności misyjnej Kościoła) winien obowiązywać cały Kościół i wszyscy mają wiernie go przestrzegać tak, by cały Kościół stał się rzeczywiście misjonarski, a cały Lud Boży uświadomił sobie swój obowiązek misjonarski, dlatego niech zatroszcza się Ordynariusze

miejscowi, by Dekret dotarł do wiadomości wszystkich wiernych: należy mówić o nim klerowi i wygłaszać kazania do ludu, w których trzeba wyjaśniać i wbijać w pamięć wspólny obowiązek sumienia odnośnie działalności misyjnej.

By zaś stosowanie Dekretu stało się łatwiejsze i wierniejsze, postanawia się co następuje:

1. Teologię misyjną należy tak włączyć w wykłady teologii i rozwijać z postępowaniem wiedzy, by w pełnym świetle ukazała się natura misjonarska Kościoła. Nadto trzeba rozważyć drogi Pańskie na przygotowanie Ewangelii i możliwości zbawienia tych, którym nie głoszone Ewangelii, a także mocno podkreślić konieczność ewangelizacji i wcielenia do Kościoła (Rozdz. 1 Dekretu *Ad gentes divinitus*).

Wszystko to należy mieć przed oczyma przy należyтым porządkowaniu na nowo studiów w Seminariach i na Uniwersytetach (N. 39).

2. Wzywa się Konferencje Biskupie, by jak najprędzej przedstawiły Stolicy Świętej ogólniejsze zagadnienia dotyczące Misji, które można by omówić na najbliższym zebraniu Synodu Biskupów (N. 29).

3. Celem wzmocnienia ducha misyjnego wśród ludu chrześcijańskiego, należy popierać codzienne modlitwy i ofiary, by doroczny dzień misyjny stał się niejako spontanicznym objawem tego ducha (N. 36).

Biskupi lub Konferencje Biskupie niech ułożą różne wezwania w intencji misyj, które należy włączyć do Modlitwy Wiernych we Mszy świętej.

4. W poszczególnych diecezjach należy wyznaczyć kapłana do skutecznego zajęcia się przedsięwzięciami misyjnymi; ma on również uczestniczyć w Radzie duszpasterskiej diecezji (N. 38).

5. Celem niecenia ducha misyjnego należy zachęcić alumnów Seminariów i młodzież stowarzyszeń katolickich, by nawiązali kontakty z alumnami Seminariów i podobnymi stowarzyszeniami na misjach i tak je podtrzymywali, by wzajemne poznanie potęgowało świadomość misyjną i kościelną wśród ludu chrześcijańskiego.

6. Biskupi zdając sobie sprawę, jak bardzo nagłą rzeczą jest ewangelizacja świata, niech popierają powołania misyjne wśród własnych kleryków i młodzieńców i niech dostarczają Instytutom pracującym w dziele misyjnym środków i sposobności, by zapoznawali wiernych w diecezji z potrzebami misyj i budzili powołania (N. 38).

Budząc powołania misyjne należy dokładnie przedstawić i posłannictwo Kościoła do wszystkich narodów, i sposoby, którymi ci i tamci (Instytuty, kapłani, zakonnicy i świeccy obydwu płci) usiłują je spełnić; szczególnie zaś należy chwalić i obrazować przykładami powołania misyjne „na całe życie“ (NN. 23, 24).

7. We wszystkich diecezjach należy popierać Papieskie Dzieła Misyjne i dokładnie zachowywać ich ustawy, zwłaszcza odnośnie przesyłania zaśników (N. 38).

8. Ponieważ dobrowolne ofiary składane przez wiernych na cele misyjne wcale nie wystarczą, poleca się, by jak najprędzej ustalić pewną daninę, którą winny uiszczać co roku zarówno sama diecezja, jak i parafie oraz inne społeczności diecezjalne stosownie do własnych dochodów, by rozdzieliła je Stolica Święta, nie znosząc przy tym innych ofiar wiernych (N. 38).

9. Przy Konferencjach Biskupich ma istnieć Komisja Biskupia dla misji, której zadaniem będzie pobudzenie działalności i świadomości misyjnej oraz harmonijnej współpracy między diecezjami, utrzymywanie kontaktów z innymi Konferencjami Biskupimi oraz wynajdywanie sposobów celem zachowania w miarę możliwości słusznej postawy w niesieniu pomocy misjom (N. 38).

10. Ponieważ Instytuty misyjne są nadal nieodzownie potrzebne, powinni wszyscy uznać, że mają powierzone przez Władzę kościelną zadanie ewangelizacji, by spełnić obowiązek należący do całego Ludu Bożego (N. 27).

11. Niech Biskupi posługują się również Instytutami misyjnymi dla nienacenia wśród wiernych zapału dla sprawy misyjnej i niech dadzą im sposobność, by zachowując należyty porządek, budzili i popierali powołania misyjne i zbierali datki (NN. 23, 37, 38).

Celem osiągnięcia większej jedności i skuteczności, niech Biskupi korzystają z pomocy Rady Misyjnej Narodowej lub Regionalnej, która składać się będzie z Dyrektorów Dziel Papieskich i z Instytutów misyjnych istniejących w Państwie lub w regionie.

12. Każdy Instytut misyjny powinien jak najszybciej zatroszczyć się o swoją własną przystosowaną odnowę tak gdy chodzi zwłaszcza o metody ewangelizacji i wprowadzanie nawróconych w życie chrześcijańskie (NN. 13, 14) jak i o sposób życia wspólnot (N. 3 Dekr. *Perfectae caritatis*).

13. § 1. Potrzeba, by istniała dla wszystkich misyj jedna kompetentna Władza nadrzędna, mianowicie Święta Kongregacja Rozkrzewiania Wiary. Ponieważ jednak niektóre misje, ze szczególnych powodów, jeszcze podlegają czasowo innym Władzom nadrzędnym, należy na razie ustanowić przy tych Władzach sekcję misyjną, która by utrzymywała ścisłą łączność ze Świętą Kongregacją Rozkrzewiania Wiary, by w organizacji i kierownictwie wszystkich misyj mogła istnieć bezwzględnie stała i jednolita zasada i norma (N. 19).

§ 2. Świętej Kongregacji Rozkrzewiania Wiary podlegają Papieskie Dzieła Misyjne, mianowicie: Papieskie Dzieło Rozkrzewiania Wiary, Dzieło św. Piotra dla kleru tubylczego, Misyjna Unia Kleru i Dzieło św. Dzieciństwa.

14. Prezes Sekretariatu dla popierania zjednoczenia chrześcijan jest na mocy samego urzędu członkiem Św. Kongregacji Rozkrzewiania Wiary; sekretarza tegoż Sekretariatu powołuje się do grona doradców Św. Kongregacji Rozkrzewiania Wiary (N. 29).

Podobnie ma być reprezentowana Święta Kongregacja Rozkrzewiania Wiary w Sekretariacie dla popierania zjednoczenia chrześcijan.

15. W zarządzie Świętej Kongregacji Rozkrzewiania Wiary bierze udział 24 przedstawiciele z głosem decydującym, chyba że w poszczególnych wypadkach Papież inaczej postanowi, mianowicie: dwunastu Prałatów z Misyj, czterech z innych krajów, czterech spośród Kierowników Instytutów, czterech z Dziel Papieskich; wszyscy oni mają być zwoływani na zebranie dwa razy w roku. Członkowie tego zgromadzenia otrzymują nominację na przeciąg 5 lat, a prawie piąta ich część zmienia się co roku. Tych, co ukończyli kadencję, można mianować na nowe pięciolecie.

Konferencje Biskupie natomiast, Instytuty i Dzieła Papieskie, zgodnie z przepisami, które wkrótce przekaże Stolica Apostolska, winni przedłożyć Papieżowi nazwiska tych, spośród których ma Papież wybrać wspomnianych przedstawicieli, a także nazwiska pracujących na Misjach, by można było wybrać spośród nich doradców.

16. Przedstawiciele Instytutów zakonnych na misjach oraz Misyjnych Dziel Regionalnych, a także Rad ludzi świeckich, zwłaszcza Rad międzynarodowych, biorą udział w zebraniach tego Urzędu (Dicasterium) z głosem doradczym (N. 29).

17. Święta Kongregacja Rozkrzewiania Wiary po zasięgnięciu rady Konferencji Biskupich i Instytutów Misyjnych, niech natychmiast naszkicuje zasady ogólne, wedle których zostałyby zawarte porozumienia pomiędzy

Ordynariuszami miejscowymi a Instytutami misyjnymi, celem ułożenia ich wzajemnych stosunków (N. 32).

Przy zawieraniu tego rodzaju porozumień należy mieć wzgląd zarówno na dalsze prowadzenie dzieła misyjnego jak na potrzeby Instytutów (N. 32).

18. Ponieważ jest rzeczą pożądaną, by Konferencje Biskupie w krajach misyjnych zespały się w organiczne związki, według tzw. przestrzeni socjalno-kulturalnych (zob. wyżej do n. 9), niech Św. Kongregacja Rozkrzewiania Wiary (N. 29) popiera także koordynacje Konferencji Biskupich.

Zadaniem tych Konferencji jest, przy utrzymaniu kontaktu ze Świętą Kongregacją Rozkrzewiania Wiary.

1° Szukanie sposobów, również nowych, przy pomocy których winniby chrześcijanie i Instytuty misyjne wszczepiać się zespolonymi siłami w narody lub grupy, wśród których przebywają lub do których się ich posyła (NN. 10, 11), a z którymi trzeba nawiązać dialog zbawienia.

2° Ustanawiać zespoły badawcze, zajmujące się badaniem sposobu myślenia ludów o wszechświecie, człowieku i jego nastawieniu do Boga, by włączyć w rozważania teologiczne (N. 22) cokolwiek jest dobre i prawdziwe.

Takie studium teologiczne niech daje konieczną podstawę do przeprowadzenia przystosowań, do czego powinny się również przyłożyć wspomniane zespoły badawcze. Przystosowania te niech uwzględniają m. in. metody ewangelizacji, formy liturgiczne, życie zakonne i prawodawstwo kościelne (N. 19).

W sprawach dotyczących doskonalenia metod ewangelizacji i katechety (NN. 11, 13, 14), niech Święta Kongregacja Rozkrzewiania Wiary popiera ścisłą współpracę między Wyższymi Instytutami Duszpasterskimi.

Odnosnie form liturgicznych niech zespoły badawcze prześlą dokumentację i projekty Radzie wykonawczej Konstytucji o świętej Liturgii.

Co zaś dotyczy stanu religijnego (N. 18), należy się wystrzeżać, by nie przywiązywać większej wagi do formy zewnętrznej (jak np. gestów, stroju, sztuki itd.), niż do religijnego charakteru ludów, który należałoby przyjąć lub dostosować do doskonałości ewangelicznej.

3° Popierać zjazdy uczących w Seminariach, w określonych terminach, celem usprawnienia systemu studiów, wzajemnej wymiany informacji po naradzie z zespołami badawczymi, o których wyżej, by w sposób bardziej odpowiedni zaradzić dzisiejszym potrzebom, związanym z formacją kapłańską (N. 16).

4° Badać odpowiedniejszy sposób rozmieszczenia sił (kapłanów, katechistów, Instytutów itd.) w terenie, zwłaszcza, by lepiej zaradzić niedostatkowi sił w okolicach przeludnionych.

19. Przy rozdzielaniu pomocy należy co roku zarezerwować odpowiednią część na kształcenie i utrzymanie tak kleru miejscowego, jak i misjonarzy, katechistów oraz na zespoły badawcze, o których wyżej pod n. 18. Biskupi prześlą do Świętej Kongregacji Rozkrzewiania Wiary dokumenty dotyczące tych spraw (NN. 17, 29).

20. Trzeba odpowiednio utworzyć Radę duszpasterską, której zadaniem według N. 27 Dekretu *Christus Dominus* jest „śledzić, oceniać i wyciągać praktyczne wnioski z tego, co dotyczy prac duszpasterskich“, a także zająć się ze swej strony przygotowaniem Synodu diecezjalnego i dbać o wykonanie statutów Synodu (N. 30).

21. Należy utworzyć na misjach Konferencje Zakonników i Unie Zakonne, w których by brał udział Wyżsi Przełożeni wszystkich Instytu-

tów zakonnych tego samego narodu czy regionu i dzięki którym można by zestrajać ich przedsięwzięcia (N. 33).

22. Należy w miarę potrzeby i możliwości pomnażać na misjach Instytuty naukowe, które na podstawie wspólnego porozumienia popierałyby współpracę celem odpowiedniego zestrojenia prac badawczych i specjalizacyjnych; wystrzegać się jednak należy podwajania dzieł tego samego rodzaju, w tym samym okręgu (N. 34).

23. By imigranci z okolic misyjnych spotykali się z należnym przyjęciem i otrzymali odpowiednią opiekę duszpasterską od Biskupów narodów z dawna chrześcijańskich, potrzebna jest współpraca z Biskupami misyjnymi (N. 38).

24. Co dotyczy świeckich na misjach:

1) Trzeba nalegać na szczerą intencję służenia misjom, na dojrzałość, odpowiednie przygotowanie, tzw. specjalizację zawodową i odpowiednio długi czas pozostawiania na misjach.

2) Należy skutecznie skoordynować między sobą stowarzyszenia świeckich na misjach.

3) Biskup miejsca misji winien się zatroszczyć o tego rodzaju świeckich.

4) Należy zapewnić tym świeckim opiekę społeczną (N. 41).

43

„ADHORTATIO APOSTOLICA“ OJCA ŚW. PAWŁA VI

do Episkopatu Katolickiego w sprawie powszechnych i uroczystych obchodów 1900 rocznicy męczeństwa św. Piotra i św. Pawła z dnia 22 lutego 1967 r. (Osservatore Romano, 23. II. 1967 r.)

Zostawiając naukowcom ściśle określenie daty śmierci Apostołów, Ojciec Św. wybrał rok bieżący na obchody jubileuszowe poświęcone czci św. Piotra i św. Pawła.

Ojciec Św. zwraca się do wszystkich Biskupów świata, a także i do Braci Odłączonych, zwłaszcza wschodnich, którzy również czczą św. Apostołów.

Ojciec Św. prosi wszystkich Biskupów i każdego z nich z osobna bardzo usilnie, by zechcieli uczcić pamięć Św. Apostołów przez prawdziwe i szczerze wyznanie tej samej wiary, której Oni dali świadectwo przez swoją naukę i przez własną krew. Wobec Św. Apostołów pragniemy ofiarować Bogu wyznanie wiary „indywidualne i zbiorowe, wolne i świadome, wewnętrzne i zewnętrzne, pokorne i szczerze.“ Pragniemy, by to wyznanie wytrysnęło z każdego serca wiernego i by rozbrzmiewało pełne miłości w całym Kościele Bożym. W jaki sposób — pyta Ojciec Św., moglibyśmy lepiej okazać Im naszą pamięć i cześć i łączność z Nimi, jak nie przez wiarę, którą po Nich odziedziczyliśmy?

Następnie Ojciec Św. mówi o tym, jaką rolę odegrała wiara w życiu i działaniu obu Apostołów. „Niech ta rocznica rozbrzmiewa w całym Kościele wielkim aktem wiary“. Chodzi o to, by tę wiarę bardziej sobie uświadomić, ożywić ją, oczyścić, wzmocnić, wyznawać. Dzisiejszemu światu bardzo tej wiary potrzeba, gdyż jest ona aktualnie w wielkim stopniu zagrożona.

Ojciec Św. zachęca Biskupów, by pobudzili wiernych do studiowania doktryny soborowej, by szukali nowych ujęć wyrażających jednak wierne depozyt wiary Kościoła.

Mamy dać Jezusowi Chrystusowi pokorną odpowiedź „WIERZE“ — tzn. pełną zgodę umysłu i woli na Jego słowo, — Jego Osobę, Jego dzieło zbawienia, modląc się i pracując nad tym, by wszyscy chrześcijanie złączyli się w jednej wierze.

Ojciec Sw. prosi Biskupów, by zechcieli tę sprawę *naświetlać, uczcić* rocznicę Sw. Apostołów *szczególnymi uroczystościami*, a przede wszystkim odmówić uroczyście z kapłanami i wiernymi „CREDO“ według tej czy innej formuły używanej.

Ojciec Sw. pragnie, aby CREDO ku czci św. Piotra i św. Pawła odmówione zostało wyraźnie w każdej Katedrze, przez Biskupa, Duchowieństwo, alumnów Seminarium Duchownego, przez Laikat katolicki walczący o Królestwo Chrystusowe, przez Zakonników i Zakonnice, i jak najliczniej zebranych Wiernych.

Analogicznie powinna to uczynić *każda Parafia* dla swojej społeczności i *każdy Dom zakonny*.

Ojciec Sw. zachęca, by wyznanie wiary w dniu ustalonym zostało dokonane w *każdej rodzinie katolickiej, w każdym stowarzyszeniu katolickim, w każdej szkole katolickiej, w każdym szpitalu katolickim, i w każdym miejscu kultu, wszędzie gdzie głos wiary może wyrazić szczerą przynależność do wspólnego powołania chrześcijańskiego.*

Ojciec Sw. zachęca specjalnie studiujących Pismo Sw. i Sw. Teologię, aby chcieli współpracować z Magisterium Kościoła w ochranianiu wiary od błędów, w zgłębianiu jej i rozszerzaniu. Ta sama zachęta skierowana jest do kaznodziejów i katechetów.

Rok Jubileuszowy św. Piotra i św. Pawła stanie się w ten sposób „ROK-
KIEM WIARY“. Zacznie się on 29 czerwca br. i trwać będzie do 29 czerwca 1968 roku.

44

DRUGA INSTRUKCJA ŚWIĘTEJ KONGREGACJI OBRZĘDÓW

O należyтым wykonaniu Konstytucji o Świętej Liturgii

Trzy lata temu Sw. Kongregacja Obrzędów w Instrukcji „Inter Oecumenici“, wydanej dnia 26 września 1964 roku, ogłosiła szereg zmian, które miały być wprowadzone do świętych obrzędów i weszły w życie dnia 7 marca 1965 r., jako pierwszy etap ogólnej odnowy liturgii przewidzianej przez Konstytucję Soborową.

Z wielu sprawozdań biskupów wynika dość jasno, że zaczęło się już zbierać obfite owoce tego zarządzenia. Dowiadujemy się z nich, że uczestnictwo wiernych w liturgii świętej, a zwłaszcza w Najśw. Ofierze Mszalnej, wszędzie się zwiększyło i stało się bardziej świadome i czynne.

Aby uczestnictwo to jeszcze bardziej zwiększyć oraz osiągnąć jeszcze pełniejszą przejrzystość i zrozumienie samych obrzędów a zwłaszcza Mszy, ci sami biskupi zaproponowali niektóre inne zmiany, które zostały najpierw przedstawione „Radzie do wykonania Konstytucji o świętej Liturgii“, a następnie dokładnie zbadane i rozważone przez wspomnianą Radę oraz tę Sw. Kongregację Obrzędów.

Choć nie można uwzględnić wszystkich propozycji przynajmniej na razie, uznano jednak za możliwe wprowadzić natychmiast w życie niektóre z nich, zalecane względami duszpasterskimi i, jak się wydaje nie sprzeciwiające się przyszłemu ostatecznemu odnowieniu liturgii, ponieważ uważa się je za pożyteczne dla stopniowego wprowadzenia odnowy

liturgicznej, a mogą być wprowadzone drogą przepisów rybrycystycznych przy zachowaniu aktualnych ksiąg liturgicznych.

Przy tej sposobności należy wszystkim przypomnieć podstawową zasadę dyscypliny kościelnej potwierdzoną uroczystie również przez Konstytucję o świętej Liturgii, a mianowicie: „Zarządzanie świętą liturgią należy wyłącznie do władzy kościelnej... Dlatego nikomu innemu, choćby był kapłanem, nie wolno na własną rękę niczego w liturgii dodawać, ujmować lub zmieniać“. (Konst. o św. Liturgii, art. 22 §§ 1 i 3).

A zatem ordynariusze miejscowi jak też zakonnicy niech pamiętają o poważnym swoim obowiązku wobec Pana i niech pilnie czuwają, aby to prawo tak ważne w instytucjach i w życiu Kościoła było jak najściślej przestrzegane. Ale i wszyscy kapłani oraz wszyscy wierni niech zechcą dostosować się ochnie do tej koniecznie obowiązującej normy.

Tego bowiem wymaga zarówno zbudowanie i dobro duchowe poszczególnych osób, jak i harmonijne współdziałanie w Panu oraz dawanie sobie wzajemnie dobrego przykładu wśród wiernych tej samej wspólnoty miejscowej, a wreszcie wymaga tego poważny obowiązek ciążyący na poszczególnych wspólnotach, by przyczynić się do dobra Kościoła rozszerzonego na całym świecie, zwłaszcza w dzisiejszych warunkach, w których cokolwiek dobrego lub złego zdarzy się we wspólnotach miejscowych natychmiast odbija się na całej rodzinie Bożej.

Wszyscy zatem niech mają na uwadze napomnienie apostoła: „Bóg bowiem nie jest Bogiem zamieszania lecz pokoju“ (1 Kor 14, 33).

Aby zaś odnowa liturgiczna postępowała bardziej systematycznie i stopniowo, zarządza się następujące przystosowania obrzędów i zmiany:

I. Wybór formularzy mszalnych

1) Poza okresem Wielkiego Postu, w dniach 3 klasy można odprawić albo Mszę zgodną z oficjum dnia albo Mszę odpowiadającą wspomnieniu dokonaniem w Laudes. W tej Mszy można użyć koloru oficjum dnia, zgodnie z n. 323 Kodeksu rubryk.

2) Jeżeli Konferencja Biskupów danego kraju zezwoliła na wprowadzenie Lekcjonarza na dni powszednie w Mszach odprawianych z ludem można go używać także w Mszach odprawianych bez udziału ludu, w takim wypadku dozwolone jest czytanie lekcji w języku narodowym.

Tego rodzaju lekcjonarza na dni powszednie używa się w niektóre dni 2 klasy, wymienione w samym lekcjonarzu, oraz we wszystkich Mszach 3 i 4 klasy, bądź z okresu roku kościelnego, bądź o Świętych, bądź wotywnych, które nie mają lekcji ściśle własnych tj. takich, które zawierają wspomnienie czczonej tajemnicy lub osoby.

3) W dniach powszednich w ciągu roku, kiedy bierze się tekst Mszy z poprzedniej niedzieli, zamiast modlitw z niedzieli można użyć albo jednej z modlitw w różnych potrzebach, zawartych w mszale, albo modlitw jednej z Mszy wotywnych zawartych w mszale.

II. Modlitwy we Mszy

4) We Mszy należy odmawiać jedną modlitwę. Dodaje się jednak do niej drugą modlitwę z jednym zakończeniem stosownie do rubryk:

a) modlitwę obrzędową (Kodeks Rubryk n. 447):

- modlitwę z napotykalającej na przeszkodę Mszy wotywniej z okazji profesji zakonników lub zakonnice (specjalna rubryka mszału);
- modlitwę z napotykalającej na przeszkodę Mszy wotywniej za nowożeńców „Pro sponsis“ — (K.R. n. 589);

- b) modlitwę we Mszy wotywniej dziękczynnej (K.R. n. 342 oraz specjalna rubryka mszału);
— modlitwę w rocznicę Papieża i Biskupa (K.R. nn. 449—450);
— modlitwę w rocznicę własnych święceń kapłańskich (K.R. nn. 451—452).

5) Jeżeli należałoby dodać kilka modlitw z jednym zakończeniem w tej samej Mszy, dodaje się tylko jedną, bardziej odpowiednią dla obchodzonej uroczystości.

6) Zamiast modlitwy nakazanej (imperata) Biskup może dołączyć do modlitwy wiernych (or. fidelium) jedną czy drugą intencję w szczególnych potrzebach.

Podobnie dekretem kompetentnej władzy danego terytorium można włączyć w modlitwę wiernych wezwania za rządzącymi państwem, które w różnych krajach w różnej formie bywają zarządzane, oraz specjalne intencje w potrzebach dotyczących całego narodu lub kraju.

III. Niektóre zmiany we Mszy św.

7) Celebrans przykłada tylko:

- a) gdy przystępuje do ołtarza lub od niego odchodzi, jeżeli jest tabernakulum z Najświętszym Sakramentem.
- b) po podniesieniu hostii i po podniesieniu kielicha,
- c) na końcu Kanonu po doksologii,
- d) przed Komunią zanim powie „Panem caelestem accipiam“,
- e) po złożeniu do tabernakulum komunikantów, które zostałyby po zakończeniu Komunii wiernych.

Inne przyklęknięcia opuszcza się.

8) Celebrans całuje ołtarz tylko na początku Mszy, gdy odmawia modlitwę „Oramus te Domine“, albo gdy przystępuje do ołtarza jeśli opuszcza się modlitwy u stopni ołtarza, oraz na końcu Mszy zanim pobłogosławi i odeśle lud.

Inne pocałunki ołtarza opuszcza się.

9) Na ofiarowanie po ofiarowaniu chleba i wina celebrans składa na korporale patenę z hostią i kielich nie robiąc znaku krzyża pateną i kielichem.

Patena z hostią na niej leżącą pozostaje na korporale tak przed, jak i po konsekracji.

10) W Mszach z udziałem ludu także nie koncelebrowanych, wolno celebransowi odmawiać Kanon głośno, jeśli to jest wskazane. W Mszach zaś śpiewanych wolno mu śpiewać te części Kanonu, które można śpiewać w Mszach koncelebrowanych.

11) W Kanonie celebrans:

- a) rozpoczyna „Te igitur“ wyprostowany i z rozłożonymi rękami,
- b) robi nad darami ofiarnymi jedyny znak krzyża na słowa: „benedicas† haec dona, haec munera, haec sancta sacrificia illibata“ w modlitwie „Te igitur“. Inne znaki krzyża nad darami ofiarnymi opuszcza się.

12) Po konsekracji celebrans może nie łączyć palców: wielkiego i wskazującego; jeżeli do palców przylgnie jakaś cząsteczka Hostii, należy palce otrzeć nad pateną.

13) Obrzęd Komunii św. kapłana i wiernych będzie następujący: Po odmówieniu „Panem coelestem accipiam“ celebrans bierze hostię i stojąc zwrócony do ludu podnosi ją mówiąc: „Oto Baranek Boży...“ a następnie dodaje razem z wiernymi trzykrotnie: „Panie, nie jestem go-

dzien...“ Następnie przyjmuje sam Komunię św., opuszczając znak krzyża Hostią i kielichem i zaraz rozdaje Komunię wiernym w zwykły sposób.

14) Wierni, którzy przystąpili do Komunii św. w Wielki Czwartek w czasie Mszy z poświęceniem Olejów św., mogą powtórnie przystąpić do Komunii św. podczas wieczorowej Mszy św. tego dnia.

15) We Mszy św. z udziałem ludu można przed modlitwą po Komunii św. (postcommunio), jeśli byłoby to wskazane zachować przez pewien czas święte milczenie, albo zaśpiewać lub odmówić psalm, albo pieśń pochwalną np. Ps. 33 „Benedicam Domino“, Ps. 150 „Laudate Dominum in sanctuario eius“, kantyk „Benedicite“, „Benedictus es“.

16) Na końcu błogosławi się lud bezpośrednio przed odesłaniem. Byłoby chwalebny, aby kapłan, odchodząc od ołtarza, odmawiał po cichu modlitwę „Placeat“.

Także w Mszach za zmarłych udziela się błogosławieństwa i odsyła się lud zwykłą formułą: „Ite, Missa est“, chyba że bezpośrednio następuje absolucja (przy katafalku); w takim wypadku po wypowiedzeniu słów: „Benedicamus Domino“ i opuszczeniu błogosławieństwa przystępuje się do absolucji.

IV. Niektóre wypadki szczególne

17) We Mszy „Za nowożeńców“ modlitw „Propitiare“ oraz „Deus qui potestate“ nie odmawia się między Modlitwą Pańską i jej embolizmem, lecz po połamaniu Hostii i zmieszaniu postaci, bezpośrednio przed „Agnus Dei“.

Jeżeli zaś Mszę odprawia się przy ołtarzu zwróconym do ludu, celebrans po zmieszaniu postaci, jeżeli uzna to za wskazane, przykleknąwszy podchodzi do nowożeńców i odmawia wymienione modlitwy. Po ich ukończeniu wraca do ołtarza, przykleka i odprawia dalej Mszę św. jak zwykle.

18) Msza kapłana tracącego wzrok lub chorego, który na mocy indultu odprawia Mszę św. wotywną, może być odprawiona następująco:

- a) kapłan powinien odmawiać modlitwy i prefację ze Mszy wotywnej,
- b) inny kapłan, albo diakon, lektor, lub ministrant winien odczytać lekcję ze Mszy św. dnia albo z Lekcjonarza na dni powszednie. Jeżeli jest obecny tylko lektor lub ministrant, zezwala się na odczytanie również Ewangelii, z opuszczeniem jednak „Munda cor meum“, „Iube Domine benedicere“, oraz „Dominus sit in corde meo“. Celebrans zaś mówi przed Ewangelią „Dominus vobiscum“ a na końcu całuje księgę,
- c) zespół śpiewaków albo lud, albo nawet sam lektor może odczytać antyfony na wejście, na ofiarowanie i na Komunię, oraz śpiewy międzyleckcyjne.

V. Niektóre zmiany w brewiarzu

19) W dni 1 i 2 klasy, które mają Jutrznie o trzech Nokturnach — dopóki nie nastąpi odnowa brewiarza — można odmawiać tylko jeden Nokturn. Hymn „Te Deum“, zgodnie z rubrykami odmawia się po trzeciej lekcji. W Wielki Czwartek, Wielki Piątek i Wielką Sobotę należy zachować odpowiednio rubryki Brewiarza Rzymskiego.

20) Przy indywidualnym odmawianiu Brewiarza opuszcza się absolucje i błogosławieństwa przed lekcjami oraz zakończenie „Tu autem“ na ich końcu.

21) Gdy Laudes i Nieszpory odprawia się z ludem, zamiast Capitulum można odczytać dłuższy wyjątek z Pisma św. czerpiąc tekst np. z Jutrznii, albo ze Mszy dnia, albo z Lekcjonarza na dni powszednie i, jeżeli to będzie wskazane dodać krótką homilię.

Jeżeli bezpośrednio nie następuje Msza, to przed modlitwą (oratio) można odmówić także modlitwę wiernych (or. fidelium).

Ilekroć włącza się te elementy można odmówić tylko trzy psalmy w następujący sposób: w Laudes bierze się jeden z trzech pierwszych psalmów, kanty i ostatni psalm, w Nieszporach natomiast można wybrać trzy spośród pięciu psalmów.

22) Gdy Kompletę odprawia się z udziałem ludu, zawsze można użyć psalmów z niedzieli.

VI. Niektóre zmiany w liturgii za zmarłych

23) W oficjach i Mszach za zmarłych można używać koloru fioletowego. Jednak do Konferencji Biskupów należy ustalenie także innego koloru liturgicznego, który odpowiadałby mentalności danego narodu, nie obrażałaby uczuć ludzkiego bólu, a zarazem okazywałyby nadzieję chrześcijańską przez Misterium Paschalne.

24) Podczas absencji przy katafalku lub przy grobie responsorium „Libera me Domine“ można zastąpić innymi wziętymi z Jutrzni za zmarłych a mianowicie: „Credo quod Redemptor meus vivit; Qui Lazarum resuscitasti; Memento mei, Deus; Libera me, Domine de viis inferni“.

VII. Szaty liturgiczne

25) Manipularza można nigdy nie używać.

26) Pokropienie wodą święconą przed Mszą niedzielną, poświęcenie i nałożenie popiołu na początku W. Postu oraz absolucja przy katafalku można odprawić w ornacie.

27) Wszyscy koncelebrujący mają przywdziewać szaty liturgiczne, które obowiązują przy indywidualnym odprawianiu Mszy (Ritus. servandus in concelebratione Missae, n. 12).

Gdy jednak zachodzi ważna przyczyna np. gdy jest większa liczba koncelebrujących i brakuje szat, koncelebrujący, wyjąwszy zawsze głównego celebransa, mogą nie używać ornatu, zawsze jednak mają włożyć albe i stulę.

VIII. Używanie języka narodowego

28) Zachowując normy zawarte w art. 36 § 3 i 4 Konstytucji o św. Liturgii, kompetentna władza terytorialna może pozwolić na używanie języka narodowego w czynnościach liturgicznych odprawianych z ludem także:

- a) w Kanonie Mszy,
- b) w całym obrzędzie święceń,
- c) w lekcjach brewiarza nawet przy odmawianiu chóralnym.

Ojciec Sw. Paweł VI, po zreferowaniu sprawy przez niżej podpisanego Kardynała Arkadiusza Marię Larraona, Prefekta Świętej Kongregacji Obrzędów na audiencji udzielonej mu dnia 13 kwietnia zatwierdził niniejszą instrukcję w całości i we wszystkich szczegółach swoją powagą i poleciał ją ogłosić, aby wszyscy do których ona się odnosi, starannie jej przestrzegali od dnia 29 czerwca 1967 r.

W Rzymie dnia 4 maja 1967 r., w święto Wniebowstąpienia P.N.J.Ch.

Jakub Kard. Lercaro, Arcybiskup Boloński,
Przewodniczący Rady

do wykonania Konstytucji o św. Liturgii

Arkadiusz M. Kard. Larraona,
Prefekt Św. Kongregacji Obrzędów

Ferdynand Antonelli, Arcybiskup tyt. Idiori,
Sekretarz Św. Kongregacji Obrzędów

UWAGA:

Poniżej zamieszczamy zmiany, jakie zostały wprowadzone do rubryk mszalnych dekretem Kongregacji Rytów z dnia 18 maja br., wydanym w związku z Instrukcją tejże Kongregacji z 4 maja br. Wydawnictwo Watykańskie, na którym się opieramy, drukuje tylko te rubryki w których wprowadzono pewne zmiany (dlatego nie ma kolejnej numeracji rubryk). Korzystając zatem z zamieszczonego tutaj tłumaczenia, trzeba koniecznie pamiętać o tym, że pozostałe rubryki obowiązują bez zmian.

Celem łatwiejszego zorientowania się w dokonanych zmianach, poczynimy — przy niektórych przynajmniej rubrykach — pewne dodatkowe wyjaśnienia, zaznaczając zwłaszcza, co w związku z nową rubryką zostało zmienione.

45

ZMIANY W „ORDO MISSAE“

WPROWADZONE INSTRUKCJĄ KONGREGACJI RYTÓW Z 4. V. 1967 r.

(Po „Gloria“ lub po „Kyrie“)

11. Następnie, zwrócony do wiernych, mówi: Dominus vobiscum“.

Wszyscy: R. „Et cum spiritu tuo“. Z kolei mówi: „Oremus“ i orację zgodnie z rubrykami.

Nie ma zatem ucałowania ołtarza przed „Dominus vobiscum“. Oczywiście, gdy liturgia słowa jest odprawiana przy ołtarzu (nie twarzą do wiernych), celebrans, po „Dominus vobiscum“ zwraca się do ołtarza z powrotem i dopiero mówi: „Oremus“.

18. Po zakończeniu Symbolu, celebrans zwrócony do wiernych mówi: Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo.

Potem następuje — o ile jest odmawiana zgodnie z miejscową praktyką — modlitwa wspólna czyli wiernych, której celebrans przewodniczy: albo przy krześle (sedes), albo od ołtarza, albo z ambonki, ewentualnie od balustrady.

Po „Dominus vobiscum“ nie mówi się: „Oremus“.

20. Jeżeli Msza św. jest uroczysta, diakon podaje celebransowi patenę z hostią: w innych wypadkach sam celebrans bierze patenę z hostią, którą ofiarując mówi:

Suscipe, sancte Pater... in vitam aeternam. Amen.

Następnie kładzie patenę z hostią na korporale.

A więc dwie zmiany:

1° nie czyni się krzyża pateną,

2° hostia przez cały czas Mszy św. leży na patenie.

Zgodnie z rubryką n. 21 błogosławi się wodę.

22. Później bierze kielich i ofiaruje, mówiąc:

Offerimus tibi, Domine, calicem salutaris... cum odore suavitatis ascendet. Amen.

Następnie stawia kielich na korporale i nakrywa palką.

A więc znowu nie czyni krzyża kielichem. Pozostaje jednak znak krzyża w modlitwie: „Veni Sanctificator“.

29. Z kolei, zwrócony do wiernych, rozkładając i składając ręce mówi odpowiednio głośno:

Orate, fratres...

Nie ma ucałowania ołtarza przed „Orate fratres“.

30. Następnie, trzymając ręce rozłożone, bezpośrednio śpiewa lub mówi głośno — opuszczając „Oremus“, modlitwę nad darami, aż do: „Per omnia saecula saeculorum“ włącznie.

We Mszach św. z udziałem wiernych, nawet nie koncelebrowanych, wolno jest odprawiającemu kapłanowi — zależnie od potrzeby — odmawiać Kanon głośno. Natomiast we Mszach św. śpiewanych wolno mu śpiewać te części Kanonu, które zgodnie z rytym obowiązującym w koncelebrze mogą być śpiewane.

32. Celebrans (stojąc prosto), rozłożywszy ręce, mówi: *Te igitur, clementissime Pater, per Iesum Christum, Filium tuum, Dominum nostrum, supplices rogamus ac petimus* — składa ręce i mówi: *uti accepta habeas* — czyni jeden znak krzyża obejmujący równocześnie hostię i kielich, mówiąc: *et benedicas + haec dona, haec munera, haec sancta sacrificia illibata* — rozłożywszy ręce, kontynuuje: *in primis, quae tibi offerimus...*

Nie ma więc wznoszenia oczu oraz wznoszenia i składania rąk na początku Kanonu. Pozostał tylko jeden znak krzyża.

36. Złożywszy ręce, w dalszym ciągu mówi:

Quam oblationem, tu, Deus, in omnibus, quaesumus, benedictam, adscriptam, ratam, rationabilem, acceptabilemque facere digneris: ut nobis Corpus et Sanguis fiat dilectissimi Filii tui, Domini nostri Iesu Christi.

Nie czyni celebrans znaków krzyża.

37. *Qui pridie quam pateretur* — bierze w ręce hostię — *accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas* — podnosi oczy ku górze — *et elevatis oculis in caelum ad te Deum Patrem suum omnipotentem* — czyni ukłon głową — *tibi gratias agens, benedixit, fregit, deditque discipulis suis, dicens: Accipite, et manducate ex hoc omnes.*

Nie ma znaku krzyża przy słowie, *benedixit*. Pochyla się na słowa konsekracji:

Trzymając obydwoma rękoma hostię między dużymi palcami i wskazującymi, wypowiada słowa konsekracji wyraźnie i uważnie nad hostią oraz jednocześnie nad wszystkimi hostiami, jeżeli więcej ma być konsekrowanych: **HOC EST ENIM CORPUS MEUM.**

Po wypowiedzeniu tych słów, zaraz ukazuje ludowi Hostię konsekrowaną, która ma być adorowana, po czym kładzie na korporale (patenie) i klękając adoruje.

Po konsekracji, może celebrans nie łączyć palców dużych i wskazujących. Jeżeli jednak do palców przylgnie jakaś cząstka hostii, puryfikuje palce nad pateną.

Nie przykłęka się zatem przed podniesieniem Hostii.

Podobna zmiana w następnej rybryce.

38. Odkrywszy kielich, mówi:

Simili modo postquam cenatum est — bierze kielich obydwoma rękoma, — *accipiens et hunc praeclarum calicem in sanctas ac venerabiles manus suas* — czyni ukłon głową — *item tibi gratias agens benedixit.*

Nie ma znaku krzyża przy słowie: „*benedixit*“.

Wypowiada nad kielichem uważnie i bez przerwy słowa konsekracji, trzymając kielich nieco podniesiony: **HIC EST ENIM CALIX...**

I natychmiast dodaje: **HAEC QUOTIESCUMQUE...**

Następnie ukazuje kielich wiernym, po czym stawia go na korporale, nakrywa i klękając adoruje.

39. Z kolei, rozłożywszy ręce mówi:

Unde et memores, Domine, nos servi tui, sed et plebs tua sancta, eiusdem Christi Filii tui, Domini nostri, tam beatae passionis, nec non et ab

inferis resurrectionis, sed et in caelos gloriosae ascensionis: offerimus praeclarae maiestati tuae de tuis donis ac datis hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam, Panem sanctum vitae aeternae, et Calicem salutis perpetuae.

Nie czyni się znaków krzyża.

40. Supra quae propitio ac sereno vultu respicere digneris...

41. Głęboko pochylony, ze złożonymi i opartymi o ołtarz rękami, mówi: *Supplices te rogamus omnipotens Deus: iube haec perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum, in conspectu divinae maiestatis tuae: ut quodquod ex hac altaris participatione sacrosanctum Filii tui Corpus et Sanguinem sumpserimus — wyprostowuje się i znaczy siebie znakiem krzyża mówiąc: — omni benedictione caelesti et gratia repleamur.*

42. Składa ręce: — *Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.*

Nie ma ucałowania ołtarza i znaków krzyża.

43. Prawą ręką uderza w piersi, mówiąc:

Nobis quoque peccatoribus — rozłożywszy ręce tak, jak poprzednio, kontynuuje: — famulis tuis... largitor admitte. Składa ręce. Per Christum Dominum nostrum.

Pierwszych słów modlitwy nie wypowiada się głośniej.

44. Ze złożonymi rękami dalej mówi:

Per quem haec omnia, Domine, semper bona creas, sanctificas, benedixis et praestas nobis.

Nie ma znaków krzyża.

45. Celebrans odkrywa kielich, ujmuje hostię palcem dużym i wskazującym prawej ręki, w lewą zaś bierze kielich i podnosząc go nieco ku górze razem z hostią, którą trzyma nad kielichem, wyraźnym głosem śpiewa lub mówi:

Per ipsum...

Wszyscy odpowiadają: Amen.

Nie ma przyklęknięcia po odkryciu kielicha. Klęka się natomiast po *Per Ipsum*, zaraz po nakryciu kielicha.

47. Następnie, rozłożywszy ręce, celebrans śpiewa lub wyraźnie mówi:

Libera nos quaesumus... securi. Składa ręce. Per eundem Dominum... saeculorum.

R. Amen.

Kończy się zatem najpierw modlitwą, a potem dopiero ma miejsce przełamywanie Hostii, bez wypowiadania słów:

Odkrywa kielich, bierze Hostię i trzymając ją obydwojma rękoma nad kielichem przełamuje na połowę. Połowę, którą trzyma w prawej ręce kładzie na patenie. Z kolei, z części, która pozostała w lewej ręce odłamuje cząstkę. Połowę, która pozostała w lewej ręce dołącza do tej połowy, która leży na patenie, zatrzymując w prawej ręce małą cząstkę nad kielichem, który trzymając lewą ręką za podstawę tuż pod czaszą, mówi:

Pax Domini sit semper vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Nie klęka się po odkryciu kielicha. Nie ma też znaków krzyża przy słowach „*Pax Domini...*“.

48. Cząstkę wpuszcza do kielicha, mówiąc po cichu:

Haec commixtio...

49. Nakrywa kielich. Następuje „*Baranku Boży*“, którego, gdy jest śpiewane lub recytowane przez lud lub scholę, celebrans nie odmawia prywatnie. Może natomiast śpiewać czy recytować z ludem lub scholą, ze złożonymi rękoma i bijąc się w piersi. Jeżeli jednak schola lub wierni nie

śpiewają (recytują), sam celebrans mówi wyraźnym głosem, pochylony nad Najśw. Sakramentem ze złożonymi rękoma i bijąc się w piersi.

Nie klęka się po nakryciu kielicha. Gdy celebrans odmawia wspólnie z innymi „Baranku Boży” — nie pochyla się, bijąc się w piersi.

50. Potem, ze złożonymi na ołtarzu rękoma, pochylony mówi po cichu następujące modlitwy:

Domine Jesu...

Jeżeli ma być pocałunek pokoju, udzielając go mówi:

Pax tecum.

R. Et cum spiritu tuo.

Nie ma żadnych przyklęknięć i ucałowania ołtarza.

51. Klęka, wstaje i mówi:

Panem caelestem... invocabo.

Następnie bierze do lewej ręki patenę, do prawej zaś Hostię i trzymając ją podniesioną nad pateną, zwrócony do ludu, wyraźnym głosem mówi: Oto Baranek Boży, który gładzi grzechy świata.

I podejmuje razem z wiernymi, którzy uderzają się w piersi, trzy razy mówiąc:

Panie, nie jestem godzien, abys przyszedł do mnie, ale powiedz tylko słowo, a będzie uzdrowiona dusza moja.

Zwrócony następnie do ołtarza, mówi:

Corpus Domini nostri...

Nie czyni znaku krzyża.

I pochylając się spożywa ze czcią obie części Hostii: po spożyciu kładzie patenę na korporale i wyprostowując się składa ręce i pozostaje chwilę w skupieniu rozmyślając o Najśw. Sakramencie.

Nie czyni się znaku krzyża Hostią przed Jej spożyciem...

Jeżeli zaś wierni nie przystępują do Komunii św., klęka, powstaje i mówi:

Panem caelestem...

Następnie, nieco pochylony bierze w duży i wskazujący palec lewej ręki obydwie części Hostii oraz trzymając patenę między palcem wskazującym i środkowym, uderzając się prawą ręką trzy razy w piersi, podniesionym nieco głosem mówi pobożnie i pokornie:

Domine, non sum dignus, po czym po cichu kontynuuje: ut intres... Potem mówi:

Corpus Domini...

Ze czcią spożywa obydwie części Hostii: po spożyciu kładzie patenę na korporale, i wyprostowując się składa ręce i zatrzymuje się chwilę w rozważaniu o Najśw. Sakramencie.

52. Następnie odkrywa kielich, puryfikuje patenę nad kielichem, mówiąc przy tym:

Quid retribuam Domino... salvus ero.

Bierze kielich w prawą rękę i mówi:

Sanguis Domini...

Nie czyni znaku krzyża. Nie zbiera pateną cząstek z korporala.

I podkładając lewą ręką patenę pod kielich, spożywa wszystką Krew razem z cząstką (Hostii).

53. Po spożyciu, podchodzi do przyjmujących Komunię św. i ukazuje każdemu z komunikujących Hostię podniesioną nieco nad pateną lub puszką, mówiąc:

Ciało Chrystusa.

Komunikujący zaś odpowiada: Amen i przyjmuje Komunię św.

Gdy celebrans w związku z Komunią św. wiernych otwiera tabernakulum: nie przykłęka po otwarciu, lecz dopiero po zakończeniu Komunii św., gdy wstawi puszkę do tabernakulum.

54. Kiedy celebrans przyjmuje Najśw. Sakrament, śpiewa się lub recytuje antyfonę na Komunię razem z odpowiednim psalmem. Nie odmawia jej wtedy prywatnie celebrans: w przeciwnym zaś razie odmawia ją bezpośrednio przed pokomunio.

55. ...Myje i wyciera palce oraz wypija ablucję: wyciera usta i kielich, który nakrywa po złożeniu korporału i stawia na ołtarzu, jak na początku.

We Mszy św. z udziałem wiernych, przed pokomunio, stosownie do okoliczności, można albo zachować przez pewien czas święte milczenie albo śpiewać, czy odmawiać psalm lub kantyk pochwalny, np. ps 33 — Wielbić będę Pana; ps. 150 — Chwalcie Pana w świątyni Jego; kantyki: Błogosławcie, Błogosławiony jesteś.

Można również śpiewać odpowiednio dobraną pieśń eucharystyczną po polsku.

56. Po zakończeniu modlitwy po Komunii, celebrans całuje ołtarz, a następnie stojąc, zwrócony do wiernych, mówi:

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

I natychmiast, wznosząc oczy i rozkładając oraz składając ręce, mówi: Benedicat vos omnipotens Deus, a błogosławiać, dalej mówi:

Pater et Filius, † et Spiritus Sanctus.

R. Amen.

Wszystko zatem mówi i czyni zwrócony twarzą do wiernych.

We Mszy św. pontyfikalnej błogosławi trzy razy, jak to przepisuje Pontyfikał.

57. Potem dodaje, również we Mszach św. żałobnych:

V. Ite, Missa est.

A wszyscy odpowiadają:

R. Deo gratias.

58. Następnie celebrans zstępuje od ołtarza i oddawszy mu należną cześć, odchodzi.

Jeżeli kielich pozostał na ołtarzu, a Msza św. nie jest odprawiana twarzą do wiernych, celebrans zwraca się do ołtarza, by zabrać kielich, nie czyni jednak ukłonu.

Przed odejściem od stopni ołtarza klęka (gdy jest Najśw. Sakrament) lub czyni ukłon.

59. Jest rzeczą chwalebna, gdy wracając do zakrystii, odmawia po cichu:

Placeat tibi, sancta...

60. Jeżeli zaś bezpośrednio po Mszy św. ma miejsce procesja liturgiczna lub tzw. absolucja przy trumnie, zamiast: Ite, missa est, mówi się: Benedicamus Domino, a wszyscy odpowiadają: Deo gratias. Opuszcza się jednak błogosławieństwo wiernych.

GREGORIAŃSKA, która zostanie przerwana z racji nieprzewidzianej przeszkody (np. nagłej choroby) albo z powodu innej rozumnej przyczyny (np. odprawiania Mszy św. pogrzebowej czy za nowożeńców), posiada —

z woli (ex dispositione) Kościoła — te same owoce, jakie Gregoriance przypisywała dotychczas praktyka Kościoła i pobożność wiernych — z zachowaniem obowiązku dopełnienia jak najszybciej trzydziestu Mszy św. przez odprawiającego kapłana.

Ordynariusz winien czuwać nad tym, aby w tak ważnej sprawie nie wkradały się nadużycia.

Dan w Rzymie, z polecenia papieża Pawła VI, dnia 24 lutego 1967 r.

Florencjusz Romita
Podsekretarz

† *Piotr Palazzini*
Sekretarz

47

ODPOWIEDŹ KONGREGACJI SOBORU Z DNIA 24 LUTEGO 1967 R. W SPRAWIE OBOWIĄZYWALNOŚCI NAKAZANEJ POKUTY

Wątpliwość

Z A P Y T Y W A N O:

I) Czy **istotowe** zachowanie dni pokuty, które w Konstytucji Apostolskiej „Poenitemini“, w części zarządzającej, n. II par. 2) z 17 lutego 1966 r.; por. AAS 58, s. 183) jest określone jako poważnie obowiązujące, należy odnieść do poszczególnych dni pokuty obowiązkowo zachowywanych w całym Kościele;

II) czy też raczej do zachowania łącznie wszystkich dni pokutnych z nałożonymi pokutami.

Święta Kongregacja Soboru, mając aprobatę pap. Pawła VI:

O D P O W I A D A:

Co do I) — negatywnie;

Co do II) — pozytywnie, czyli ten grzeszy ciężko przeciw prawu, kto bez tłumaczącego motywu opuszcza poważną część czy to ilościowo czy jakościowo nakazanego zachowania pokuty ujmowanego łącznie.

Dan w Rzymie, dnia 24 lutego 1967 r.

Florentiusz Romita
Podsekretarz

† *Piotr Palazzini*
Sekretarz

(L'Osservatore Romano z dnia 9 marca 1967 r.).

PRYMAS POLSKI

48

KOMUNIKAT SEKRETARIATU PRYMASA POLSKI W SPRAWIE SWOBODNEGO OBSADZANIA URZĘDÓW I BENEFICJÓW NIEKONSYSTORIALNYCH

Warszawa, dnia 11 lutego 1967 r.

N 364/67/P.

Sekretariat Prymasa Polski — z polecenia J. Em. Ks. Kardynała Prymasa — najuprzejmiej przesyła w załączeniu odpis pisma św. Datarii Apostolskiej z dnia 18 listopada 1966 N 417/66 w sprawie swobodnego obsa-

dzania urzędów i beneficjów niekonsystorialnych bez potrzeby zwracania się do Stolicy Apostolskiej o zatwierdzenie nominacji.

DATARIA APOSTOLICA

Romae, die 18 Novembris an. 1966.

Prot. n. 417/66

EMINENTISSIME DOMINE

Non numquam, post editum die 6 m. Augusti proxime elapsi Motum Proprium „Ecclesiae Sanctae“ (AAS, m. Octobri 1966), Ordinarii Poloniarum dioecesium ad hoc Officium litteras mittere satagunt ut provisionem, aut peractae provisionis beneficiorum ecclesiasticorum confirmationem, ab Apostolica Sede expostulent.

Super quibus, Eminentissimus Dominus Cardinalis Datarius mihi mandavit ut Eminentiam Tuam Reverendissimam de opportunitate rogarem memoratis Ordinariis locorum notum faciendi quae in memorato Motu Proprio sub num. 18 par. 1 declarantur; nempe: „Ipsa Apostolica Sedes non amplius sibi reservat collationem officiorum aut beneficiorum, curata sint vel non curata, nisi sint consistorialia“.

Propterea omnia beneficia ecclesiastica non consistorialia Ordinaria auctoritate iure riteque conferri possunt, atque ideo onus ad Apostolicam Sedem recurrendi ut Litterae collatorum beneficiorum confirmatoriae exposcantur, deinceps minime subsistit.

Omni qua par est reverentia sacram Purpuram deosculor ac me profiteor.

Eminentiae Tuae Reverendissimae humillimum ac addictissimum.

(—) *Iosephum Massimi*

Sanctitatis Suae Subdatarium

Z ORDYNARIATU

49

ZMIANY WŚRÓD DUCHOWIEŃSTWA

Mianowani:

- Ks. Kanonik mgr Jan Włodarczyk, administrator parafii św. Mikołaja w Międzyrzeczu Podlaskim, dziekanem dekanatu międzyrzeckiego.
- Ks. Witold Hadziewicz, pallotyn, rektorem filii duszpasterskiej w Celinach.
- Ks. Kanonik Roman Soszyński, proboszcz parafii Piszczac, Ojcem duchownym diecezjalnym.
- Ks. mgr Albert W. Stephan, proboszcz parafii św. Róży w Watonga, Oklahoma, U.S.A., Kanonikiem honorowym Kapituły Kolegiaty Janowskiej.
- Ks. Stanisław Wojewódzki, wikariusz ekonom parafii Klonowica Duża, administratorem tejże parafii.
- Ks. Wacław Niewiatowski, wikariusz parafii Górki (z zam. w Szpakach) administratorem parafii Mostów.
- O. Eugeniusz Wenta, z Zakonu Kapuc., rektorem filii duszpasterskiej w Serpelicach.
- O. Seweryn Jan Krajenta, z Zak. Kapuc., wikariuszem filii duszpasterskiej w Serpelicach.
- Ks. Stanisław Abramczuk, neoprezbiter, wikariuszem parafii Krzesk.
- Ks. Zdzisław Domański, neoprezbiter, wikariuszem parafii Radoryż.
- Ks. Jan Kapłan, neoprezbiter, wikariuszem parafii Ceranów.
- Ks. Jan Liwak, neoprezbiter, wikariuszem parafii Skrzyszew.
- Ks. Marian Mitura, neoprezbiter, wikariuszem parafii Kornica.

- Ks. Franciszek Oleksiuk, neoprezbiter, wikariuszem parafii Ntwiski.
 Ks. Wiesław Proniewicz, neoprezbiter, wikariuszem parafii Terespol n. Bugiem.
 Ks. Marian Pyrka, neoprezbiter, wikariuszem parafii Rozbity Kamień.
 Ks. Stanisław Wakulski, neoprezbiter, wikariuszem parafii Sławatycze.
 Ks. Tadeusz Wojtkowicz, neoprezbiter, wikariuszem parafii Janów Podlaski.
 Ks. Piotr Zabielski, neoprezbiter, wikariuszem parafii Sterdyń.
 O. Albin Nocuń, paulin, wikariuszem parafii Leśna Podlaska.
 O. Franciszek Leonard Sliwa, karmelita, wikariuszem substytutem parafii Wola Gułowska.
 O. Jan Tadeusz Stuleblak, karmelita, wikariuszem parafii Wola Gułowska.
 Ks. Tadeusz Borowy, wikariusz ekonom parafii Kodeniec, administratorem parafii Wirów.
 Ks. Kazimierz Korszniewicz, wikariusz parafii św. Stanisława w Siedlcach, administratorem parafii Kodeniec.
 Ks. mgr Jan Terlecki, absolwent KUL, wikariuszem parafii Radzyń Podlaski.
 Ks. mgr Bernard Waszczuk, doktorant ATK, wikariuszem parafii Dęblin.
 Ks. mgr Roman Stanisław Perz, wikariusz parafii Kock, wizytatorem diecezjalnym oraz instruktorem nauki religii w punktach katechetycznych na terenie diecezji Siedleckiej.
 Ks. Lucjan Chojniak, wikariusz parafii Ryki, administratorem parafii Radcze.
 Ks. mgr Jan Kazimierzczuk, doktorant ATK, wikariuszem parafii Katedralnej w Siedlcach.

Przeniesieni:

- Ks. Kanonik Jan Włodarczyk, administrator parafii Maciejowice na administratora parafii św. Mikołaja w Międzyrzecu Podlaskim.
 Ks. Stanisław Kurek, administrator parafii Klonownica Duża na administratora parafii Zeszczynka.
 Ks. dr Władysław Zwierz, administrator parafii Hanna na administratora parafii Jabłoń.
 Ks. Antoni Abramowicz, administrator parafii Jabłoń na administratora parafii Hanna.
 Ks. Marian Lech, administrator parafii Motwica na administratora parafii Dołhobrody.
 Ks. Zygmunt Królikowski, administrator parafii Dołhobrody na administratora parafii Motwica.
 Ks. Karol Harazin, administrator parafii Mostów na wikariusza parafii Górki (z zam. w Szpakach).
 Ks. Wincenty Płudowski, wikariusz parafii Ceranów na wikariusza parafii Górki.
 Ks. Stanisław Zeleźnik, wikariusz parafii Górki na wikariusza parafii Parczew.
 Ks. Eugeniusz Syczewski, wikariusz parafii Łosice na wikariusza parafii Zelechów.
 Ks. Edward Gołębecki, wikariusz parafii Skrzyszew, na wikariusza parafii Malowa Góra.
 Ks. Czesław Ciołek, wikariusz parafii Malowa Góra na wikariusza parafii Dęblin.
 Ks. Józef Jan Chandjuk, wikariusz parafii Kornica na wikariusza parafii Kłoczew.

- Ks. Zdzisław Sokółski, wikariusz parafii Niwiski na wikariusza parafii Radzyń Podlaski.
- Ks. Zbigniew Chaber, wikariusz parafii Radzyń Podlaski na wikariusza parafii św. Anny w Białej Podlaskiej.
- Ks. Wacław Czajka, wikariusz parafii Terespol n. Bugiem na wikariusza parafii Osieck.
- Ks. Wojciech Burkat, wikariusz parafii Sterdyń na wikariusza parafii Korytnica Węgrowska.
- Ks. Henryk Kałużny, wikariusz parafii Janów Podlaski na wikariusza parafii Ostrów Lubelski.
- Ks. Zdzisław Zielonka, wikariusz parafii Sadowne na wikariusza parafii Losice.
- Ks. Władysław Kopyś, wikariusz parafii Osieck na wikariusza parafii Mokobody.
- Ks. Eugeniusz Walo, wikariusz parafii Mokobody na wikariusza parafii Trzebieszów.
- Ks. Wiktor Leśniewski, wikariusz parafii Trzebieszów na wikariusza parafii Jeziorzany.
- Ks. Józef Mironiuk, wikariusz parafii Jeziorzany na wikariusza parafii Łaskarzew.
- Ks. Stanisław Kondeja, wikariusz parafii Łaskarzew na wikariusza parafii Przemienienia Pańskiego w Łukowie.
- Ks. Jan Miłoś, wikariusz parafii Rozbty Kamień na wikariusza parafii Serokomla.
- Ks. Janusz Potapczuk, wikariusz parafii Serokomla na wikariusza parafii Przesmyki.
- Ks. Jan Borkowski, wikariusz parafii Przesmyki na wikariusza parafii Wisznice.
- Ks. Tadeusz Białecki, wikariusz parafii Wisznice na wikariusza parafii Włodawa.
- Ks. Aleksander Lewartowski, wikariusz parafii Włodawa na wikariusza parafii Piszczac.
- Ks. Kanonik Jan Jędrych, administrator parafii Włodawa na administratora parafii Maciejowice.
- Ks. Kanonik Roman Soszyński, administrator parafii Piszczac na administratora parafii Włodawa.
- Ks. Jan Mazur administrator parafii Wirów na administratora parafii Gródek.
- Ks. Stanisław Falkowski, wikariusz parafii Tuczna na wikariusza parafii Żelechów.
- Ks. Jan Toczyski, wikariusz parafii Sarnaki na wikariusza parafii Tuczna.
- Ks. Eugeniusz Gaładyk, wikariusz parafii Żelechów na wikariusza parafii Ryki.
- Ks. Wiesław Michałik, wikariusz parafii Kamionna na wikariusza parafii Sadowne.
- Ks. Czesław Bąk, wikariusz parafii św. Mikołaja w Międzyrzecu Podlaskim na wikariusza parafii Kamionna.
- Ks. Mieczysław Romańczuk, wikariusz parafii Dęblin na wikariusza parafii Korytnica Łaskarzewska.
- Ks. Władysław Simosiewicz, wikariusz parafii Stanin na wikariusza parafii Sarnaki.
- Ks. Tadeusz Kot, wikariusz parafii Knychówek na wikariusza parafii Stanin.

- Ks. Adolf Maciąg, wikariusz parafii Jabłonna Lacka na wikariusza parafii Knychówek.
- Ks. Józef Oleszczuk, wikariusz parafii Miedzna na wikariusza parafii Jabłonna Lacka.
- Ks. Feliks Rokita, wikariusz parafii Grębków na wikariusza parafii Okrzeja.
- Ks. Zygmunt Okła, wikariusz parafii Uhrusk na wikariusza parafii Grębków.
- Ks. Stanisław Wakulski, wikariusz parafii Sławatycze na wikariusza parafii Wereszczyn.
- Ks. Henryk Utykański, wikariusz parafii Ostrów Lubelski na wikariusza parafii Kock.
- Ks. Kazimierz Żelisko, wikariusz św. Anny w Białej Podlaskiej na wikariusza parafii Kosów Lacki.
- Ks. Wojciech Bednarczyk, wikariusz parafii Radzyń Podlaski na wikariusza parafii Miedzna.

Zwolnieni:

- Ks. Kanonik mgr Franciszek Chwedoruk, referent Maryjny, zwolniony na własną prośbę z obowiązków Ojca duchownego diecezjalnego.
- Ks. Jan Zuk, zwolniony na własną prośbę z urzędu administratora parafii Zeszczynka i przeniesiony w stan spoczynku z zamieszkaniem w Rososzu.
- Ks. dr Tadeusz Połoński, zwolniony z urzędu administratora parafii Gródek i przeniesiony w stan spoczynku z zamieszkaniem w Kotuniu.
- Ks. Zygmunt Błoński, zwolniony na własną prośbę z urzędu administratora parafii Różanka.
- O. Wiesław Sujak z Zak. Kapuc., rektor filii duszpasterskiej w Serpelicach, odwołany przez Władze Zakonne.
- O. Jan Chryzostom Mańczuk z Zak. Kapuc., wikariusz filii duszp. w Serpelicach, odwołany przez Władze Zakonne.
- O. Damian Zawitkowski, z Zak. Kapuc., wikariusz parafii Korytnica Łaskarzewska, odwołany przez Władze Zakonne.
- O. Fidelis Olczak, paulin, wikariusz parafii Leśna Podlaska, odwołany przez Władze Zakonne.
- Ks. Kanonik Jan Jędrzych z urzędu dziekana dekanatu włodawskiego.

Urlopowani:

- O. Tadeusz Zieliński z Zak. Karmelitów, administrator parafii Wola Gułowska otrzymał roczny urlop.

DZIAŁ NIURZĘDOWY

Z ŻYCIA DIECEZJI

50

ŚWIĘCENIA W KATEDRZE SIEDLECKIEJ

20 maja br., w sobotę suchych dni kwartalnych Zielonych Świąt, na zakończenie oktawy Zesłania Ducha Świętego, odbyły się w katedrze siedleckiej święcenia kapłańskie i diakańskie.

Mszę św. pontyfikalną poprzedził uroczysty ingres J. E. Ks. Biskupa i dwudziestu kandydatów, mających przyjąć święcenia. Weszli oni procesjonalnie przez nawę główną katedry, do ołtarza, ustawionego w środku prezbiterium.

Już dawno nie notowano na święceniach tak licznej frekwencji zarówno duchowieństwa diecezjalnego jak i zakonnego oraz rodziców, rodzeństwa i znajomych alumnów przyjmujących święcenia.

W stallach zajęto miejsce około 50 kapłanów diecezjalnych, reprezentujących Kurię Biskupią, Seminarium Duchowne i rodzinne parafie neoprezbiterów i diakonów. Tam też zasiedli przedstawiciele Zgromadzenia Księży Marianów z Księdzem Prowincjałem na czele. W prezbiterium znajdował się również chór alumnów, który pod kierunkiem Ks. profesora Piotra Filipowicza, wykonał śpiewy liturgiczne.

Święceń udzielił, w czasie Mszy św. pontyfikalnej, J. E. Ks. Biskup Wacław Skomorucha, Sufragan Diecezji Siedleckiej.

Święcenia diakońskie przyjął ośmiu subdiakonów: Jan Jaworski, Tadeusz Fatyga, Marian Korniluk, Kazimierz Matwiejuk, Krzysztof Mućka, Andrzej Olszewski, Wiesław Wyrzykowski oraz Kazimierz Chrostowski, subdiakon ze Zgromadzenia Księży Marianów.

Sakrament zaś kapłaństwa przyjęli następujący diakoni: Piotr Zabielski, Stanisław Abramczuk, Zdzisław Domański, Jan Kapłan, Jan Liwak, Marian Mitura, Franciszek Oleksiuk, Marian Pyrka, Wiesław Proniewicz, Stanisław Wakulski, Tadeusz Wojtkowicz oraz dwóch diakonów ze Zgromadzenia Księży Marianów: Stanisław Maliński i Ireneusz Meller.

Do nowowyświęconych kapłanów można skierować słowa Papieża, Pawła VI: „Staliście się kapłanami Chrystusa. Wasze dusze zostały wyróżnione tajemniczym znakiem, który upodobnił was do Pana naszego. On wam przekazał część swojej władzy... On was zobowiązuje do pozostania posłusznymi i pilnymi współpracownikami hierarchii Kościoła, do wiernego naśladowania Siebie, co wymaga poświęcenia całego waszego życia — aż do śmierci. W zamian za to udziela wam Chrystus swej łaski, swej siły, swej radości, i swego pokoju.“

Począwszy od Ofiarowania, nowowyświęceni kapłani koncelebrowali Mszę św. z Ks. Biskupem — Konsekratorem i Rektorem Seminarium, Ks. Prałatem Kazimierzem Miszczakiem, pełniącym funkcję Archidiacona.

Po skończonej Mszy św., ks. Piotr Zabielski podziękował Ks. Biskupowi, w imieniu wszystkich neoprezbiterów, za święcenia, przyrzekając posłuszeństwo, miłość i pamięć w modlitwach. Podziękowanie J. E. Ks. Biskupowi Ordynariuszowi, J. E. Ks. Biskupowi Sufraganowi i Ks. Rektorowi Seminarium Duchownego, złożył również Ks. Prowincjał Marianów, wyrażając wdzięczność za wychowanie, wykształcenie i wyświęcenie dwóch neoprezbiterów, którzy powiększyli liczbę kapłanów Prowincji Polskiej tego Zgromadzenia.

J. E. Ks. Biskup, w odpowiedzi, złożył życzenia neoprezbiterom. Myśl tych życzeń można streścić słowami św. Ignacego Antiocheńskiego, zawartymi w różnych jego Listach.

„Niech wśród Was nic nie będzie takiego, co by Was mogło dzielić, ale jednoczcie się z biskupem i z przełożonymi, na obraz i na naukę nieskazitelności, ...bez biskupa... nie czyńcie niczego. Nie starajcie się nadawać pozorów słusznosci temu, co czynicie na własną rękę. Ale wszystko czyńcie razem. Jedna jest modlitwa, jedno błaganie, jedna myśl, jedna nadzieja w miłości... Jedno tylko bowiem jest Ciało Pana Naszego Jezusa Chrystusa i jeden tylko Kielich w jedności Krwi Jego, jeden tylko ołtarz tak jak jeden tylko biskup, otoczony starszyzną. Stójcie przy biskupie, aby Pan stał przy was. Bądźcie posłuszni biskupowi, jak Jezus Chrystus Ojcu. Razem walczcie, razem biegnijcie, razem cierpcie, razem spoczywajcie, razem się budźcie, jak włodarze, pomocnicy i służdy Boga“.

Ks. Wacław Furman

STOPNIE NAUKOWE

Na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w Lublinie

Ks. Roman Perz, Wydział Filozofii Chrześcijańskiej (sekcja filozofii praktycznej), uzyskał 8 marca 1967 roku stopień magistra filozofii.

Ks. Jan Terlecki, Wydział Teologiczny (sekcja historii Kościoła), otrzymał 20 kwietnia 1967 roku stopień magistra teologii (w zakresie historii Kościoła).

W Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie

Ks. mgr Jan Dawidziuk, Wydział Teologiczny, otrzymał w dniu 3 kwietnia 1967 roku stopień doktora teologii (w zakresie bibliistyki).

Ks. Jan Daniłko, Wydział Prawa Kanonicznego, otrzymał w dniu 27 czerwca 1967 roku stopień magistra prawa kanonicznego.

KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI

(Informacje i wskazania duszpasterskie)

Po 150-letniej niewoli trzeba było w dziedzinie nauki i kultury katolickiej dokonać wielkich prac, aby co prędzej wywyżnić Kościół polski do poziomu innych. Ta myśl przyświecała wielu szlachetnym Polakom spośród inteligencji świeckiej i duchowieństwa. Powzięli oni zamiar utworzenia katolickiego uniwersytetu, który został uroczystie otwarty 9 grudnia 1918 roku w Lublinie, aby promieniował na całą Polskę.

Informacje historyczne

Głównym założycielem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego był ksiądz dr Idzi Radziszewski, Regens Seminarium Duchownego we Włocławku i współtwórca „Ateneum Kapłańskiego“, Rektor Akademii Duchownej w Petersburgu, wielki uczony, wychowanek Kardynała Mercier w Lowanium, człowiek pełen największej gorliwości o rozwój nauki w odrodzonej Polsce. Z jego imieniem uczelnia Lubelska jest nieodłącznie związana. Mianowany pierwszym rektorem KUL, dzięki energicznym zabiegom uzyskał przy Alejach Raclawickich w Lublinie gmach dla Uniwersytetu: dawniejszy klasztor Ojców Dominikanów-Obserwantów, wielokrotnie przebudowywany na rozmaite cele. Uroczystego poświęcenia gmachu dostosowanego do nowych potrzeb, dokonano w dniu 8 stycznia 1922 roku oddając go pod patronat Najświętszego Serca Pana Jezusa. Wkrótce potem, w dniu 22 lutego tegoż roku Ksiądz Rektor Radziszewski zakończył swoje pracowite życie. Współzałożyciele i przyjaciele ślubowali nad jego mogiłą, że nie będą szczydzić sił, by „wielkie dzieło przezeń stworzone, jako żywy pomnik w całości zachować i należycie rozwijać na pożytek przyszłych pokoleń...“ (Głos Lubelski z dnia 11. III. 1923 r., s. 11).

Dotacje osób prywatnych, jak np. Karola Jaroszyńskiego, który ofiarował na rzecz Uczelni swój majątek, nie starczyły już wkrótce na utrzymanie i rozwój Uniwersytetu z powodu ówczesnej dewaluacji i coraz większych potrzeb pomyślnie rozwijającej się Uczelni. Dlatego w 1922 roku założono Towarzystwo Uniwersytetu Lubelskiego, mające za zadanie starania o fundusze dla Katolickiego Uniwersytetu. W roku 1934 Towarzy-

stwo to przemianowano na Towarzystwo Przyjaciół KUL, które działało do roku 1939 i wznowiło swoją pracę po wojnie jako stowarzyszenie zarejestrowane przez władze państwowe w roku 1946. Towarzystwo to jest wzorowane na Towarzystwie Przyjaciół Uniwersytetu Katolickiego w Mediolanie i stanowi ważne zaplecze dla Katolickiej Uczelni, gdyż wspiera ją modlitwą, budzeniem świadomości wśród wiernych i wpłatami corocznej składki.

Episkopat Polski na utrzymanie i rozwój KUL przeznaczył specjalną uchwałą corocznie 5 kolekt względnie zbiorów do puszek we wszystkich parafiach i kościołach całej Polski, polecając równocześnie Duchowieństwu, aby modlić się wraz z ludem o błogosławieństwo dla Uczelni, która jako hasło wybrała sobie służbę „Deo et Patriae”. Dzięki zrozumieniu Episkopatu, Duchowieństwa i Wiernych, Uniwersytet rozwijał się coraz bardziej, stając się poważnym ośrodkiem nauki i kultury katolickiej, w oparciu o najlepsze tradycje Chrystusowego Kościoła polskiego i powszechnego.

Informacje bieżące

Na wzór innych 42 uniwersytetów katolickich w świecie, z ramienia Episkopatu Polski wielkim kanclerzem KUL zostaje mianowany każdorazowy Biskup Ordynariusz Lubelski. Rektor Uniwersytetu jest wybierany przez Senat Akademicki, składający się z profesorów tak duchownych, jak i świeckich. Liczba pracowników naukowych w bieżącym roku akademickim wynosi 231 osób. Wielu z nich utrzymuje kontakty z innymi uczelniami świata, szczególnie katolickimi. Nauka i wiara harmonijnie tu się uzupełniają. KUL wydał dużo dzieł naukowych, wnosząc niemały dorobek do nauki polskiej i ogólnoswiatowej. W roku akademickim 1965/66 ogłoszono drukiem 396 publikacji. Inne uniwersytety katolickie ofiarowują KUL-owi stypendia, proponują wymianę profesorów, studentów, książek. Biblioteka Uniwersytecka posiada około pół miliona dzieł naukowych.

W skład KUL wchodzi obecnie cztery Wydziały, mianowicie:

I. Wydział Filozofii Chrześcijańskiej ze specjalnościami:

1. filozofia teoretyczna,
2. filozofia praktyczna,
3. filozofia przyrody,
4. filozoficzno-psychologiczna.

II. Wydział Teologiczny — wraz z Instytutem Muzykologii Kościelnej.

Teologia maior dzieli się na sekcje: biblijną, dogmatyczną, ekumeniczną, historyczną, apologetyczną, moralną i pastoralną.

III. Wydział Prawa Kanonicznego.

IV. Wydział Nauk Humanistycznych ze sekcjami:

1. filologia polska,
2. filologia klasyczna,
3. historia,
4. historia sztuki.

Towarzystwo Naukowe KUL zrzesza około 300 członków.

Liczba studentów w roku akademickim 1965/66 wynosiła 1516 osób. Młodzież akademicka korzysta z różnych form pomocy Uniwersytetu — w postaci stypendiów, mieszkani, pomocy naukowych, dobrego wychowania. Na jej utrzymanie wydano w tymże roku około 1,8 miliona zł. Połowa młodzieży studiującej mieszka w 5 domach akademickich. Księża na studiach mieszkają w specjalnym konwiktzie dla księży studentów, obejmującym około 250 miejsc.

Wskazania duszpasterskie

Zapisy na KUL dla osób, które otrzymały świadectwo dojrzałości w latach ubiegłych przewidziane są zwykle do 15 maja, dla maturzystów zaś z roku bieżącego — do 15 czerwca. Kapłani, zwłaszcza księży prefekci, otrzymujący w porę w okresie wiosennym prospekt studiów, zechcą jak najgorliwiej zaznaczyć z nim młodzież, kończącą nauki licealne i zachęcają do zapisania się na studia w Lublinie, by w ten sposób znalazła się tam młodzież ze wszystkich dzielnic kraju. W tym celu krótki program studiów można również umieścić w gablotkach parafialnych — do wiadomości wiernych.

Utrzymanie KUL opiera się na tym, czego mu użycza społeczeństwo katolickie. Aby przeto Uczelni przyjść ze skuteczną pomocą, polecamy:

1. Wspierać KUL modlitwą w drugim Tysiącleciu Wiary.
2. Nie żałować wsparcia materialnego przez zbiórki na tacę względnie do puszek w dni wyznaczone: II święto Bożego Narodzenia, II święto Wielkanocy, II niedzielę czerwca, II niedzielę sierpnia, III niedzielę września.
3. Zebrane fundusze bezzwłocznie i w całości przysyłać do KUL, wypisując wyraźnie na blankiecie nadawcy i datę składki.
4. Z okazji zbiórek informować wiernych o KUL, zwłaszcza listy Księży Rektora publikować z ambony oraz w gablotkach parafialnych.
5. Kapłani i wszyscy katolicy, świadomi swoich obowiązków względem Kościoła, niech zapisują się na członków Towarzystwa Przyjaciół KUL. W tym celu wypełnia się deklarację członkowską i przysyła ją do KUL. Składki członkowskie wynoszą dla Księży rocznie od 60,— zł, a dla osób świeckich od 18,— zł wzyw. Prosimy zwrócić szczególną uwagę na to, że składki członkowskie przesyła się:

- a) co roku w wysokości zadeklarowanej,
- b) imiennie (podać osobę i adres jak w deklaracji).

Członkowie, którzy uiszczają składkę bezimiennie, w sumieniu co prawda spełniają swój obowiązek, ale statutowo nie wywiązują się wobec Towarzystwa; ich kartoteki, założone w Lublinie po wysłaniu deklaracji, świecą pustkami. Dotyczy to zarówno Księży, jak i świeckich Członków.

6. A b o n o w a ć „Roczniki“ naukowe KUL, by pogłębić wiedzę kapłańską i wesprzeć powyższe wydawnictwa.

KUL przyjmuje zgłoszenia na prenumeratę:

- a) Roczników Filozoficznych, zeszyty 1—4 (fil. teoretyczna, etyka, fil. przyrody i psychologia),
- b) Roczników Teologiczno-Kanonicznych, zeszyty 1—5 (Pismo św., apologetyka — dogmatyka, moralna, historia, kanonistyka),
- c) Roczników Humanistycznych, zeszyty 1—4 (literatura, klasyka, historia i historia sztuki).

Prenumerata każdego „Rocznika“ — 80,— zł, dla seminarzystów i członków TP KUL — 70,— zł. Można prenumerować jeden, dwa względnie trzy „Roczniki“.

Patronowie KUL, Najświętsze Serce Pana Jezusa i Matka Boska Częstochowska, niechaj mają w opiece Katolicki Uniwersytet i niechaj sprawią, by rozwijał się coraz bardziej ku chwale Boga i Ojczyzny. Niech wykształci jak najwięcej światłych katolików i dobrych obywateli, tak duchownych jak i świeckich, spłacając swój dług wdzięczności wobec Narodu.

Pięknie dziękuje nam w imieniu Uczelni i równocześnie tłumaczy wzniosły cel naszych ofiar Książ Prymas Kardynał Stefan Wyszyński, mówiąc:

„Nasze ofiary materialne na KUL zamieniane są w codziennej pracy w złoto wiary i miłości“.

Rektor KUL w swoich listach i odezwach zapewnia nas o szczerzej wdzięczności całej społeczności uniwersyteckiej, która w naszej intencji zanosí do Boga wzajemne modły: codziennie w kościele akademickim odprawia się tam specjalna Msza św. w intencji ofiarodawców, tak żywych jak i umarłych, o czym wiernych prosimy również poinformować.

53

KOMUNIKAT O PRACOWNI KONSERWATORSKIEJ

Poznań, dnia 31 sierpnia 1967 r.
Zarz. (KPa) 67.

Prześwietna Kuria Biskupia
Siedlce
ul. Swierczewskiego 60

Księgarnia św. Wojciecha w Poznaniu uprzejmie donosi, że ma prosperującą pracownię konserwatorską.

Fachowo dobrze przygotowani pracownicy konserwują, odnawiają i uzupełniają rzeźbę zabytkową, obrazy i inne przedmioty kultu religijnego, pod nadzorem konserwatora diecezjalnego.

Prace są wykonywane bardzo sumiennie i po cenach przystępnych.

NEKROLOGI

54

SP. KS. KANONIK FRANCISZEK SZAJDA¹

Sp. ks. Franciszek Szajda, kanonik Kapituły Katedralnej Siedleckiej, proboszcz parafii św. Mikołaja w Międzyrzeczu Podlaskim, dziekan dekanatu międzyrzecckiego, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony św. Sakramentami, zmarł w dniu 2 marca 1967 r. w 60 roku życia i 34 roku kapłaństwa.

Zmarły ks. Franciszek Szajda urodził się dnia 5 czerwca 1907 roku we wsi Dawidy, parafii, Gęś, powiatu Radzyńskiego na Podlasiu z ojca Michała i matki Melanii z domu Sz waj — małżonków Szajdów.

Rodzina Szajdów była znana ze swej pobożności i uczciwości, posiadała kilkoro dzieci. Jednym z młodszych synów był zmarły ks. Franciszek. Początkowo nauki pobierał od swego starszego brata Ludwika, który go zaczął uczyć czytać i pisać.

Kiedy po przejściu frontu w sierpniu 1915 roku Niemcy zajęli Kongresówkę, wówczas zaczęły powstawać polskie szkoły powszechne. Taka szkoła powszechna powstała w Dawidach, do której Zmarły wstąpił jako mały chłopiec. Swoim postępowaniem i pilnością w szkole zwrócił uwagę ks. proboszcza Nowickiego, który namówił ojca, aby swego syna Franciszka, po ukończeniu szkoły powszechnej, posłał do szkoły średniej i kształcił go dalej. Ponieważ takiej szkoły w pobliżu nie było, przeto ojciec w 1919 roku udał się do Lublina i umieścił swego syna w Gimnazjum im. Hetmana Zamoyskiego. W tym gimnazjum sp. ks. Szajda po

¹ AKDP, nr 27, 1932—1966, fol. 1—106.

zdaniu egzaminu został przyjęty do III klasy gimnazjalnej i po kilku latach usilnej pracy ukończył gimnazjum, otrzymując w 1927 roku świadectwo dojrzałości. Mając dyplom ukończonej szkoły średniej, wierny wezwaniu Jezusa: „Pójdź za mną” wstąpił w 1927 roku do Wyższego Seminarium Duchownego w Janowie Podlaskim. Nauka w Seminarium szła mu dobrze. Był zadowolony z obranej drogi. Chętnie i z zapałem się uczył. Z głębokim zrozumieniem przygotowywał się do kapłaństwa. Był wzorowym alumnem, dobrym i uczynnym kolegą. Seminarium Duchowne ukończył w 1932 roku, otrzymując z rąk Ks. Biskupa Czesława Sokółowskiego, sufragana Podlaskiego w dniu 29 czerwca 1932 roku, święcenia kapłańskie.

Po odprawieniu prymicji w swej rodzinnej parafii Gęś, pełnił wiele różnych stanowisk w diecezji w przeciągu trzydziestu czterech lat swego kapłaństwa. Jako neoprezbiter otrzymał pierwszy wikariat w parafii Podwyższenia św. Krzyża w Łukowie, ale pracował tam bardzo krótko, bo zaledwie dwa miesiące od 1. VIII. do 1. X. 1932 r., gdyż Władza Diecezjalna skierowała go na wyższe specjalistyczne studia, które rozpoczął w Uniwersytecie Warszawskim na wydziale teologicznym, obierając sobie dział filozofii. Filozofię studiował przez 4 lata i ukończył wydział w 1936, zdobywając dyplom magistra filozofii.

Z dniem 1. VIII. 1936 r. posłany do parafii Narodzenia NMP w Białej Podlaskiej na wikariusza i prefekta w szkole powszechnej Nr 1 przy ulicy Grabanowskiej. Na stanowisku wikariusza i prefekta pracował do 15. IX. 1938 r. czyli przez przeszło dwa lata, bo od tej daty został mianowany profesorem Seminarium Duchownego w Janowie Podlaskim. Na stanowisku profesora zyskał sobie uznanie alumnów swą solidną pracą oraz szacunek kolegów profesorów swą szczerością, uprzejmością i prawością charakteru. Na tym stanowisku pracował do 1. IX. 1940 r. W 1939 r. po okupacji Polski hitlerowcy Seminarium Duchowne w Janowie Podlaskim zamknęli i nie pozwolili dalej go prowadzić. Profesorowie musieli z konieczności zająć się pracą parafialną. Ks. Szajda z dniem 1. IX. 1940 r. został mianowany wiceproboszczem parafii Ryki, gdzie pracował do 1. VIII. 1942, potem z Ryk został wiceproboszczem parafii katedralnej w Siedlcach (1. VIII. 1942 — 10. V. 1943). Po dwóch stanowiskach wiceproboszcza został proboszczem parafii Gończyce, w której pracował od 10. V. 1943 do 1. IX. 1946 r. Były to ostatnie lata okupacji hitlerowskiej i przejście frontu wojennego w 1944 roku, podczas którego ks. Szajda miał napad i był nawet więziony w areszcie w Garwolinie, ale na szczęście krótko.

Po objęciu rządów diecezji Podlaskiej przez nowego Ordynariusza J. E. Ks. Bpa Ignacego Świrskiego, śp. ks. Szajda został z dniem 1. IX. 1946 r. mianowany profesorem Wyższego Seminarium Duchownego w Siedlcach. Na tym stanowisku czuł się dobrze, wykładał filozofię, swój ulubiony przedmiot, a po kilku latach profesury został w 1950 r. prefektem Seminarium, a po przeniesieniu Filozofii z Siedlec do Drohiczyzna n. Bugiem został 27. IX. 1952 r. rektorem tegoż studium w Drohiczyźnie.

Gdy przygotowano odpowiedni lokal w Siedlcach, Filozofia z Drohiczyzna została w 1957 roku przeniesiona do Siedlec, a ks. Szajda został z dniem 1. IX. 1957 mianowany drugim wicerektorem Wyższego Seminarium Duchownego.²

Władza Diecezjalna oceniła pracę śp. ks. Szajdy i w nagrodę obdarzyła go dnia 16. X. 1957 r. godnością kanonika Kapituły kolegiaty Janowskiej, a po kilku latach pobytu w kapitule kolegiackiej, nadała mu kanonie

² AKDP, 1957, fol. 70.

Kapituły Katedralnej Siedleckiej w dniu 20. VI. 1960 po zaważowaniu tej kanonii przez śmierć śp. ks. Koronata Piotrowskiego.

Po tych licznych pracach, stanowiskach i wyróżnieniach zaczął zapaść na zdrowiu. Z roku na rok choroba czyniła postępy. W 1960 roku był w szpitalu warszawskim operowany przez prof. dra Wesołowskiego. Mimo tej operacji zdrowie mu się nie bardzo poprawiło. Sądząc, że w innych warunkach może prędzej przyjdzie do zdrowia, poprosił o zwolnienie ze stanowiska wicerektora i profesora, a przeznaczenie do pracy parafialnej. Władza Diecezjalna przychyliła się do jego prośby i zwolniła z profesury oraz z obowiązków wicerektora, a z dniem 15. VI. 1961 r. mianowała go dziekanem i proboszczem parafii św. Mikołaja w Międzyrzecu Podlaskim.

Na stanowisku proboszcza i dziekana międzyrzeckiego pracował przez sześć i pół lat, narażony na różne przykrości, które znosił mężnie. Ostatnie dwa lata życia schodzi mu się na ustawicznej chorobie i jej leczeniu domowym i szpitalnym. Cierpi na nadciśnienie zbyt wysokie, którego przyczyną była, zdaniem lekarzy, niewydolność nerek. Lekarze byli bezradni. Ostatni pobyt w klinice w Lublinie nic mu nie pomógł. Lekarze polecieli opuścić klinikę jako nieuleczalnie choremu, chociaż mu tego wprost nie powiedzieli. Wróciwszy w końcu lutego do Międzyrzecza, zasięgnął porady lekarzy z Warszawy, którzy robili nadzieję na polepszenie stanu zdrowia, o ile będzie się we krwi zmniejszał procent mocznika. Mimo starań, stosowania różnych antybiotyków, analiza krwi wykazywała nie zmniejszanie, lecz powiększanie się procentowo mocznika. Stan stawał się z każdym dniem coraz cięższy. Chory dostawał ataków i nie opuszczał łóżka. W ostatnich dniach lutego dostał zawału serca i dnia 2 marca 1967 roku o godzinie 10 wieczorem życie zakończył.

Zmarł kapłan stosunkowo jeszcze młody i diecezji potrzebny, kapłan, którego życie było pasmem ustawicznych trudów i cierpień. Więść o jego śmierci pogrążyła w smutku rodzinę, kolegów i przyjaciół. Zmarły śp. ks. Szajda umiał sobie swym postępowaniem zaskarbić miłość i przyjaźń u wszystkich z którymi współpracował. Był bowiem człowiekiem łagodnym, uprzejmym, towarzyskim, gościnnym, miłującym Boga i bliźniego. Że w Międzyrzecu nie wszystkim od razu przypadł do gustu, to inna rzecz, ale wiadomo każdemu, że nie ma człowieka, któryby potrafił wszystkim dogodzić, a tymbardziej, gdy chodzi o kapłana duszpasterza. A duszpasterzem śp. Zmarły był dobrym i starał się swe obowiązki na każdym stanowisku pełnić w duchu Bożym, szukać przede wszystkim chwały Bożej i pożytku dusz wiernych.

Eksportacja zwłok z plebanii do kościoła parafialnego w Międzyrzecu odbyła się o godz. 16 w dniu 5 marca. Prowadził ją Ks. Bp Wacław Skomorucha, sufragan diecezji Podlaskiej, przy udziale około 60 kapłanów i licznie zgromadzonych wiernych w Międzyrzecza i okolicy. Mszę św. odprawił ks. Mieczysław Łuszczynski, wikariusz adiutor międzyrzecki, a egzortę żałobną wygłosił ks. mgr Józef Kobyliński, profesor Seminarium Duchownego w Siedlcach, kolega i przyjaciel Zmarłego. Mówca w oparciu o akta kurialne nakreślił sylwetkę osobową Zmarłego, podkreślając walory jego charakteru jako pracownika na różnych stanowiskach, wyznaczonych mu przez Władzę Diecezjalną na przestrzeni jego kapłańskiego życia.

Nazajutrz 6 marca o godz. 10 odbyło się nabożeństwo pogrzebowe. Odprawił je Ks. Bp Wacław Skomorucha, a egzortę żałobną podczas tego nabożeństwa wygłosił ks. prałat Kazimierz Miszczak, rektor Seminarium Duchownego w Siedlcach, kolega i serdeczny przyjaciel Zmarłego. Mów-

ca nawiązał do Ewangelii ze Mszy św. żałobnej i przedstawił trudy i cierpienia życia każdego kapłana, a zwłaszcza śp. Zmarłego, któremu Bóg w swej dobroci, mimo licznych łask, nie szczędził i krzyżów. Egzortę zakończył pożegnaniem Zmarłego, rodziny, kolegów, przyjaciół i wiernych.

Ponieważ Zmarły śp. Ks. Szajda, jak już wyżej było wspomniane, był rektorem studium filozoficznego w Drohiczynie, przeto w jego pogrzebie wziął udział Ks. Chłódowski, rektor Seminarium Duchownego w Drohiczynie, który również wygłosił przemówienie, poświęcone pamięci Zmarłego. Po jego przemówieniu przemówił Ks. Bp Skomorucha, który w swym przemówieniu przedstawił działalność Zmarłego jako dziekana i proboszcza podkreślając te jego trudy i cierpienia, które go spotykały jako proboszcza parafii międzyrzeckiej. Pożegnaniem Zmarłego w imieniu swoim, Ordynariusza diecezji oraz podziękowaniem kapłanom i wiernym za udział w pogrzebie i za modlitwy zakończył swe przemówienie. Przemawiał jeszcze Ks. Mieczysław Łuszczynski, wikariusz adiutor Zmarłego, który go dochował do śmierci. Wspominał o tych więzach, które go ze Zmarłym łączyły, a było to wzajemne zrozumienie i kapłańska współpraca, chociaż stan zdrowia Zmarłego z każdym dniem stawał się coraz cięższy, on jednak do ostatniej chwili swego życia myślał o parafii i pragnął jej dobra.

Po tych mówcach przemówił Ks. Stanisław Szajda, bratanek Zmarłego, podziękował wszystkim: J. E. Ks. Biskupowi za odprawienie nabożeństwa i słowa przemówienia, kapłanom mówcom, celebrawsom i uczestnikom oraz wszystkim zgromadzonym wiernym za udział w pogrzebie i modlitwy.

Tegoż dnia o godzinie 16 po przywiezieniu zwłok do Siedlec, odbyło się nabożeństwo żałobne w katedrze siedleckiej, w której Zmarły przez niecały rok podczas okupacji hitlerowskiej pracował na stanowisku wiceproboszcza parafii. Mszę św. za duszę Zmarłego odprawił Ks. prałat Stanisław Olechowski, Wikariusz Generalny i Kanclerz Kurii. W nabożeństwie wziął udział Ks. Bp Wacław Skomorucha, około 100 kapłanów, alumni Seminarium Duchownego i licznie zgromadzeni wierni z Siedlec i okolicy. Eksportację zwłok na cmentarz prowadził Ks. Bp Skomorucha, trumnę nieśli do grobu alumni i kapłani, wychowankowie Zmarłego. Trumnę ze zwłokami Zmarłego złożono do grobowca obok grobu śp. Ks. Piotra Dragana, który w tragicznym wypadku został zabity w dniu 16 września 1966 roku. Przy otwartej mogile jeszcze raz przemówił Ks. Bp Skomorucha i w imieniu Kapituły Katedralnej pożegnał Zmarłego. Na ostatku przemówił ks. Stanisław Szajda, bratanek Zmarłego, złożył wszystkim serdeczne podziękowanie za udział w pogrzebie i modlitwy za spokój duszy śp. Zmarłego. Śpiewem „Witaj Królowo...” zakończono ceremonie pogrzebowe. Zmarły śp. Ks. Franciszek Szajda powiększył liczbę zmarłych kapłanów na cmentarzu siedleckim. Spoczął w szeregu, w którym spoczywają zmarli kapłani: śp. Ks. Ryster, śp. Ks. Kowalczyk, śp. Ks. Bp Jankowski, śp. Ks. Filipiuk i śp. Ks. Dragan. Niech odpoczywa w pokoju, a dobry Jezus niech mu będzie nagrodą i pociechą w wieczności.

X. J. Z.

Już czwarty kapłan diecezji Podlaskiej schodzi z tego świata w tym roku. Jest nim śp. ks. Feliks Augustyniak, kanonik honorowy Kapituły Katedralnej Siedleckiej czyli Podlaskiej, długoletni proboszcz parafii

¹ Na podstawie AKDP, nr 5, 1926—1967, fol. 1—162.

Osieck, dekanatu garwolińskiego, zmarł po ciężkich cierpieniach w szpitalu w Warszawie dnia 22 czerwca 1967 roku, w 65 roku życia i 41 roku kapłaństwa.

Sp. ks. Augustyniak urodził się dnia 25 kwietnia 1902 r. w parafii św. Aleksandra w Warszawie z ojca Ignacego i matki Ewy z Grudzińskich, małżonków Augustyniaków. Na chrzcie św., udzielonym w kościele parafialnym św. Aleksandra dnia 8 czerwca 1902 roku, otrzymał imię Feliks, Leopold. Dziecięcę lata spędził w domu rodzinnym. W latach 1909—1916 uczęszczał do miejskiej szkoły powszechnej, a następnie od 1916 do 1918 do Gimnazjum Kopczyńskiego w Warszawie, a stąd przeniósł się na kursy Różyckiego. Po szkole średniej, wierny wezwaniu Chrystusa „Pójdź za mną” (J 20) w 1920 r. wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Janowie Podlaskim, które ukończył w 1926 r., otrzymując 5 września 1926 roku z rąk Ks. Biskupa Sokołowskiego, sufragana Podlaskiego, święcenia kapłańskie.

Po święceniach kapłańskich w przeciągu 41 lat swego kapłaństwa pełnił w diecezji różne duszpasterskie stanowiska. Był wikariuszem parafii Trzebieszów (18. IX. 1926 — 14. IV. 1928), *Sterdyni* (14. IV. 1928 — 4. I. 1929), prefektem szkół powszechnych w par. *Stężycy i Bobrowniki* (4. I. 1929 — 9. VI. 1929), a dnia 10 czerwca 1929 roku otrzymał polecenie zamieszkania w osadzie Irena i zajęcia się organizacją parafii w Dęblinie. Organizacja parafii i budowa kościoła były bardzo trudnym zadaniem, z którego Zmarły dosyć szczęśliwie się wywiązał. Chcąc jak najprędziej mieć kościół, który był bardzo potrzebny w szybko rozwijającej się osadzie Irena-Dęblin, z ofiar wiernych kupił drewniany kościółek w parafii Łosice, przewiózł go do Dęblina, dostosował do miejscowych warunków i w ten sposób trzymał dosyć ładny budynek, gdzie mógł już spokojnie sprawować urząd duszpasterski. Kościół ten znajduje się w Dęblinie do dnia dzisiejszego i służy parafianom dęblińskim, chociaż jest zbyt mały i niewygodny na obecne warunki, kiedy Dęblin rozrósł się w dosyć duże miasto.

Z Dęblina, w którym duszpasterzował od 10. VI. 1929 do 19. V. 1930, został w dniu 19 maja 1930 roku przeniesiony na stanowisko wiceproboszcza parafii *Sterdyni*, gdzie po śmierci dotychczasowego proboszcza śp. ks. prałata Władysława Jastrzębskiego, został mianowany administratorem tej parafii i na tym stanowisku pracował do 5 sierpnia 1942 r. Podczas duszpasterzowania w *Sterdyni* otrzymał dnia 28. IX. 1940 roku godność kanonika „ad instar” z prawem używania czarnego mantoletu oraz „pasa z frędzlą fioletową i pierścienia o jednym kamieniu”. Był to dowód uznania ze strony Władzy Diecezjalnej za dotychczasowe prace duszpasterskie, a zwłaszcza za organizowanie parafii w Dęblinie.

Na pobyt śp. Zmarłego w *Sterdyni* przypadają czasy okupacji hitlerowskiej bardzo trudne dla wszystkich kapłanów. Ks. Augustyniak był również prześladowany przez hitlerowców i dlatego ówczesny Administrator Apostolski diecezji, Bp Sokołowski przeniósł go ze *Sterdyni* do *Krzeska* (5. VIII. 1942 — 21. X. 1943), dekanatu siedleckiego, w której to parafii pracował przeszło rok. Wkrótce po objęciu *Krzeska* otrzymał 12. IX. 1942 godność kanonika honorowego Kapituły Katedralnej Siedleckiej czyli Podlaskiej.

Z *Krzeska* został przeniesiony na administratora parafii *Stoczek Łukowski* (22. X. 1943 — 19. X. 1945). Po dwuletniej pracy w *Stoczku* otrzymał nominację na administratora parafii *Korytnica Węgrowska*, którą w dniu 19. X. 1945 roku protokółarnie przyjął, ale z powodu napadu bojówki parafii tej się zrzekł i poprosił o urlop zdrowotny. Władza Die-

cejalna udzieliła mu urlopu i zapewniła pobieranie dochodów z parafii Korytnica do dnia 17 grudnia 1945 r. Po urlopie zdrowotnym został rezydentem z prawami wikariusza w *Kosowie* (17. XII. 1945 — 22. V. 1946) skąd po zawakowaniu parafii Osieck z dniem 1. VI. 1946 został jej proboszczem. W Osiecku pracował przez 31 lat. Zrobił dużo, chociaż nie wszystkim się podobał. Ostatnie kilka lat przed swoją śmiercią bardzo ciężko chorował. Przeszedł wylew i inne dolegliwości. Trochę się z tych chorób podleczył, ale całkowitego polepszenia nie było. W roku ubiegłym we wsześnieu obchodził 40-lecie swego kapłaństwa. Myślał o zrzeczeniu się administracji parafii i przejścia na emeryturę, ale tego zamiaru nie przeprowadził do końca.

Na kilka dni przed śmiercią dostał powtórnego wylewu krwi do muzgu i przewieziony przez pogotowie do szpitala w Warszawie zmarł 22. VI. 1967 roku, zasmucając swą śmiercią rodzinę, krewnych i przyjaciół.

Nabożeństwo żałobne za spokój jego duszy w kościele cmentarnym na Brudnie odprawił ks. prałat Stanisław Olechowski, wikariusz generalny podlaski, kolega i przyjaciel Zmarłego, w asyście ks. Młynarskiego, studenta KUL i ks. Zdzisława Ocha, wikariusza parafii Osieck. Po nabożeństwie ks. prałat Olechowski przeprowadził kondukt pogrzebowy do grobu rodzinnego na cmentarzu brudzińskim i wygłosił egzortę pożegnalną. Następnie przemówił ks. prałat dr Antoni Kwiecieński, były proboszcz parafii Nawiedzenia NMP w Warszawie, przedstawiając udział śp. Zmarłego w powstaniu warszawskim. Z kolei przemówił ks. kanonik dr Adam Dawidczyk, dziekan garwoliński, który pożegnał Zmarłego w imieniu swoim i wszystkich kondekanalnych jako najstarszego z pracujących kapłanów w dekanacie. Przemawiał jeszcze ks. Kopyść, wikariusz parafii Osieck, bliski współpracownik Zmarłego, a na zakończenie przemówił jeszcze mecenas, jeden z bliskich przyjaciół Zmarłego.

Po przemówieniu i modlitwach trumnę ze zwłokami złożono do grobu rodzinnego. W uroczystości pogrzebowej wzięło udział 32 kapłanów i licznie zgromadzeni wierni. Spoczął w grobie rodzinnym obok swych rodziców po długim i pracowitym życiu kapłańskim. Natrudził się i namozolił niemało podczas swego duszpasterzowania na licznych placówkach duszpasterskich w diecezji. Dobiegł mety swej ziemskiej pielgrzymki w drodze do wieczności. Niech mu Jezus Chrystus da wieczny odpoczynek w światłości wiekuistej.

X. J. Z.

NOWOŚCI WYDAWNICZE TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL

Ukazały się i są do nabycia:

1. Ks. *Wincenty Granat*, Dogmatyka katolicka t. IX, wyd. II — Synteza.

Książka stanowi syntezę dotychczasowych ośmiu tomów. Zagadnienia w niej poruszane: charakterystyka ogólna poglądu katolickiego na świat, wiara katolicka, problem Boga, pochodzenie wszechświata i jego cel, aniołowie, człowiek, Jezus Chrystus, Bóg-Człowiek, Chrystus Odkupiciel, Kościół — Mistyczne Ciało Chrystusa, mariologia, łaska Boża, sakramenty w ogólności, sakramenty w szczególności, rzeczy ostateczne człowieka i świata, zjednoczenie w prawdzie i miłości.

W stosunku do wyd. I tom ten zawiera szereg poprawek i uzupełnień związanych z uchwałami Soboru Watykańskiego II. Cena zł. 110,—

2. „Roczniki Humanistyczne“, t. XV, z. 2 (historia).

Treść: E. Zwolski, „Doryzm“ Pindara; Cz. Deptuła, Przyczynek do dziejów Słęży i jej opactwa; Cz. Deptuła, Wokół postaci arcybiskupa Piotra Łąbędzia; J. Szymański, Powstanie i zanik organizacji prepozyturalnej w średniowiecznej Polsce; E. Wiśniowski, Sieć szkół parafialnych w Wielkopolsce i w Małopolsce w początkach XVI w.; W. Müller, Organizacja terytorialna diecezji płockiej w XVI—XVIII w. Cena zł. 30,—

3. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne“ t. XIV, z. 2 (apologetyka).

Treść: Ks. W. Kwiatkowski, Apologetyka naukowa w obliczu uchwał Soboru Watykańskiego II; Ks. E. Kopeć, Pojęcie i przekazywanie objawienia w nauce Soboru Watykańskiego II; Ks. St. Nagy SCJ, Nauka o episkopacie w konstytucji Lumen gentium i jej implikacje apologetyczne; Ks. R. Łukaszyk, Problem przynależności do Kościoła Chrystusowego w ujęciu konstytucji Lumen gentium Soboru Watykańskiego II; Ks. St. Rosa, Koncepcja soboru według A. Frycza Modrzewskiego; Ks. E. Wilemski, Struktura apologetyki totalnej; S. Moysa, SJ, Dialog katolicko-protestancki w świetle Dekretu o ekumenizmie; Ks. A. Skowronek, Eklezjalna struktura sakramentu pokuty. Cena zł. 30,—

4. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne“ t. XIV, z. 3 (pastoralno-moralny).

Treść: Ks. St. Witek, Zasada aksjologiczna w teologii moralnej; Ks. Z. Perz SJ, Zyczliwość powszechna według Cz. Znamierowskiego a miłość bliźniego w ujęciu katolickim; Ks. E. Barbasiewicz, Rzut oka na współczesne tendencje teologiczno-moralne; S. Kunowski, Kerygmaticzna realizacja odnowy wychowania chrześcijańskiego. Cena zł. 20,—

Wydawnictwa są do nabycia:

Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego KUL, Lublin, Al. Racławickie 14 (wpłaty — PKO w Lublinie Nr 2-9-263). Księgarnie: „Veritas“; „Ars Christiana“; Św. Wojciecha; Św. Jacka; „Czytaj“ — Łódź, Narutowicza 2; „Dobra Książka“ — Poznań, Kanałowa 4; Księgarnia Krakowska — Kraków, Św. Krzyża 13.

Klienci z zagranicy zamawiają wydawnictwa Towarzystwa Naukowego KUL za pośrednictwem: „Ars Polona“. Centrala Handlu Zagranicznego. Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 7. Dział Realizacji Zamówień.